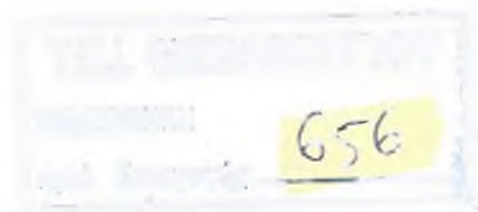

ΤΕΙ ΜΕΣΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

**ΣΧΟΛΗ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ : ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ &
ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ**

**«ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΔΡΑΧΜΗΣ ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΩΣΗ»**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΠΗΝΕΛΟΠΗ ΒΕΡΥΚΙΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: Δ. ΚΑΡΑΤΖΑ**

**ΜΕΣΣΟΛΟΓΓΙ
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2002**

ΠΕΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Η ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΔΡΑΧΜΗΣ.....	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Η ΣΥΝΑΛΛΑΓΗ ΠΡΙΝ ΤΗ ΔΡΑΧΜΗ.....	6
2.1 Η ΠΡΟ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ ΕΠΟΧΗ.....	6
2.2 Η ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΣΥΝΑΛΛΑΓΗ.....	6
2.3 Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ.....	6
2.4 ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΑΛΛΩΝ ΕΠΟΧΩΝ-ΟΙ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥΣ.....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΔΡΑΧΜΗΣ.....	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. 169 ΧΡΟΝΙΑ ΖΩΗΣ.....	10
Η ΔΡΑΧΜΗ ΚΑΙ Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ.....	10
Το όνομά της. Η πρώτη της έκδοση.....	10
Άλλες εκδόσεις.....	10
Χρεοκοπίες- πτωχεύσεις. Απαξίωσή της δραχμής στην Κατοχή.....	10
Τα ελληνικά νομίσματα (κέρματα-χαρτονομίσματα: υλικό κατασκευής, παραστάσεις).....	10
4.1 Μια μεγάλη ιστορία.....	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΧΜΗΣ.....	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΟΙ ΥΠΟΤΙΜΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΔΡΑΧΜΗΣ.....	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7. Η ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ.....	26
7.1 ΤΟ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΚΟΠΕΙΟ.....	26
7.2 ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ.....	26
7.3 ΑΛΛΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ.....	26
7.4 ΠΛΑΣΤΙΚΟ ΧΡΗΜΑ.....	26
7.5 ΙΣΟΤΙΜΙΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ.....	26
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8. ΤΟ ΕΥΡΩ ΜΠΑΙΝΕΙ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ.....	28
8.1 Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ.....	28
1 Ιανουαρίου 1999.....	28
1 Ιανουαρίου 2001.....	28
8.2 ΤΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩ.....	28
Χαρτονομίσματα του ευρώ.....	28
Κέρματα ευρώ.....	29
8.3 Η ΙΣΟΤΙΜΙΕΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩ.....	29
8.4 ΟΙ ΥΠΟΔΙΑΙΡΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩ.....	29
8.5 ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩ.....	30
8.6 ΤΑ ΟΦΕΛΗ ΠΟΥ ΠΡΟΣΔΟΚΟΥΜΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ.....	30

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9. ΠΑΡΑ ΤΗ ΔΙΠΛΗ ΥΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΧΜΗΣ ΟΙ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΕΙΝΑΙ ΤΡΙΠΛΑΣΙΕΣ ΤΩΝ ΕΞΑΓΩΓΩΝ	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΔΡΑΧΜΗΣ ΣΤΟ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΙΣΟΤΙΜΙΩΝ.....	35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11. Η ΔΡΑΧΜΗ ΣΤΗ ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ.....	39
11.1 Η δημιουργία της Ένωσης.....	40
11.2 Σημαντικές διαφορές.....	41
11.3 Η εμπειρία της δραχμής.....	42
11.4 Συναλλαγματικές κρίσεις.....	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12. ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΡΕΙΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΑΠΟΚΛΙΜΑΚΩΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΈΛΛΕΙΨΗ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΧΜΗΣ.....	44
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13. ΟΙ ΞΕΝΟΙ ΈΚΑΝΑΝ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΕ ΤΗ ΔΡΑΧΜΗ.....	47
13.1 Η Κυβέρνηση.....	47
13.2 Η Ευρωπαϊκή Ένωση.....	48
13.3 Το Χρηματιστήριο.....	48
13.4 Διαρθρωτικές αλλαγές .Ενίσχυση της δραχμής έναντι του δολαρίου.....	49
13.5 ΟΙ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΙΣΟΤΙΜΙΩΝ ΤΗΣ ΔΡΑΧΜΗΣ.....	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14. ΜΕ ΥΨΗΛΟΤΕΡΗ ΙΣΟΤΙΜΙΑ ΣΤΗΝ ΟΝΕ, ΙΣΧΥΡΟΤΕΡΕΣ ΠΙΕΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	51
14.1 Το χρονικό ενός προαναγγελθέντος θριάμβου.....	51
14.2 Το στοίχημα της παραγωγικότητας.....	53
14.3 Σχόλιο.....	54
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	55

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με αφορμή την έναρξη της κυκλοφορίας του ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος, η εφημερίδα "Guardian" παρουσίασε ένα ειδικό αφιέρωμα για την δραχμή, η οποία αντικαθίσταται για πρώτη φορά μετά από 2500 χρόνια. Σύμφωνα με το αφιέρωμα, το ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα θα μπορούσε κάλλιστα να ονομαστεί "δραχμή", ωστόσο προτιμήθηκε η ονομασία "ευρώ" για να τονιστεί το ενιαίο της ευρωπαϊκής ηπείρου και να αμβλυνθούν οι εθνικές διαφοροποιήσεις. Εξ άλλου, κατά τα χρόνια της αθηναϊκής κυριαρχίας, σημειώθηκε μια προσπάθεια επιβολής της δραχμής ως ενιαίου ελληνικού νομίσματος, προσπάθεια που ωστόσο δεν ευδόκησε εξ αιτίας των αντιρρήσεων τόσο των αποικιών όσο και των ελεύθερων ελληνικών πόλεων. Το αφιέρωμα του "Guardian" έχει μεγάλη ιστορική και πολιτισμική αξία, ταυτόχρονα όμως αποτελεί κι ένα ορόσημο για την αναγνώριση της Ελλάδας ως ενισχυμένο φορέα και συμμετέχοντα στις διεθνείς εξελίξεις και στα νέα δεδομένα.

Για την Ελλάδα, η αντικατάσταση της δραχμής ήταν εν μέρει μια απόφαση που αποτέλεσε πλήγμα για την εθνική ιστορία και ταυτότητα, ωστόσο ήταν μια θυσία που έπρεπε να γίνει προς όφελος όχι του παρελθόντος, αλλά του παρόντος και του μέλλοντος. Σε μια εποχή που χαρακτηρίζεται από την αβεβαιότητα και την αστάθεια, η Ελλάδα έβαλε ένα γερό θεμέλιο για την αύξηση του γοήτρου και της ασφάλειάς της. Το αφιέρωμα του "Guardian", όπως και κάθε σχετικό αφιέρωμα αποδεικνύει πως η ιστορική συνείδηση δεν παύει να υπάρχει, όμως η ανάπτυξη και η βελτίωση των συνθηκών επέρχεται μέσω σημαντικών αποφάσεων. Όποιο και αν είναι το μέλλον της Ευρώπης, η Ελλάδα παύει πλέον να το ατενίζει με το δέος και το σύμπλεγμα κατωτερότητας των προηγούμενων εποχών, αλλά συμμετέχει εξ ίσου σε αυτό. Το ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα ήταν μόνο η αρχή. Και η αρχή ήταν καλή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Η ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΔΡΑΧΜΗΣ

Είναι γνωστό το ρήμα δράττομαι που έχει θέμα δραγ- και σημαίνει πιάνω. Το ρήμα αυτό πρώτος ο Πλούταρχος το σχετίισε με τη δραχμή: "Δραχμήν δε τους έξι οβολούς καλούσι. Τοσούτον γαρ η χειρ περιεδράττετο". Πράγματι, επειδή το μικρότερο αρχαίο ελληνικό νόμισμα ήταν ο οβολός (που ονομαζόταν έτσι γιατί είχε σχήμα οβελού). έξι οβελοί αποτελούσαν μια δραχμή, δηλαδή ένα πιάσμα. Αργότερα βέβαια η δραχμή έγινε συμβατική νομισματική μονάδα και ο οβολός έπαψε να είναι οβελός κι έγινε στρογγυλό νόμισμα.

Η "δραχμή" παράλληλα με τη σημασία τη νομισματική, είχε και τη σημασία της μονάδας βάρους. Μας βεβαιώνει ο αρχαίος λεξικογράφος Ησύχιος: "δραχμή ειδος μέτρου εστί". Αυτή η δεύτερη σημασία μας είναι πολύ χρήσιμη ίσως για την ετυμολόγηση μιας άλλης νεοελληνικής λέξης, που πριν από 45 περίπου χρόνια έπαυσε να ακούγεται στην αγορά, "δράμι" (μονάδα βάρους).

Όπως κάθε ουσιαστικό, έτσι και η δραχμή είχε το υποκοριστικό της: δραχμίον ή δράχμιον όπως μαθαίνουμε από τον Αριστοφάνη. Δράχμιον λοιπόν, πρέπει να εσήμαινε : πολύ μικρή μονάδα βάρους -ό,τι ακριβώς το δράμι. Και η μεν σημασιολογική ταυτότητα είναι προφανής. Υπολείπεται τώρα να αποδειχθεί και η φωνητική.

Σε πολλές ελληνικές επαρχίες η δραχμή προφέρεται δραμή, λόγω της δυσκολίας που παρουσιάζει στην προφορά το σύμπλεγμα χμ. Έτσι και το δράχμιον έγινε δράμιον και φυσικά, δράμι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Η ΣΥΝΑΛΛΑΓΗ ΠΡΙΝ ΤΗ ΔΡΑΧΜΗ

2.1 Η ΠΡΟ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ ΕΠΟΧΗ

Πριν από την εμφάνιση του νομίσματος, οι συναλλαγές γίνονταν με την ανταλλαγή αγαθών, όπως ήταν τα ζώα, τα δέρματα ζώων, τα μεταλλικά σκεύη και τα ζυγισμένα κομμάτια μετάλλου.

2.2 Η ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΣΥΝΑΛΛΑΓΗ

Το νόμισμα – κέρμα ήταν το αποτέλεσμα μιας μακρόχρονης αναζήτησης, που σκοπό είχε τη βελτίωση των μέσων συναλλαγής. Λίκνο της επινόησης του νομίσματος, που είχε τη μορφή ενός μικρού κομματιού μετάλλου με προσδιορισμένο βάρος και ποιότητα, ήταν η Μ.Ασία.

2.3 Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ

Τα πρώτα νομίσματα με μορφή κέρματος κόπηκαν στη Λυδία και την Ιωνία προς το τέλος του 7^{ου} αιώνα π.Χ. και ήταν από ήλεκτρο, φυσικό κράμα χρυσού και αργύρου. Η θαυμαστή αυτή επινόηση έγινε γρήγορα γνωστή και χρησιμοποιήθηκε στον ελλαδικό χώρο στις αρχές του 6^{ου} αιώνα π.Χ. Το υλικό κατασκευής ήταν κάποιο μέταλλο, ήλεκτρο, χρυσός, άργυρος ή ορείχαλκος.

Βασική μονάδα έγινε η δραχμή.

2.4 ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΑΛΛΩΝ ΕΠΟΧΩΝ-ΟΙ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥΣ

Οι πρώτες παραστάσεις συνδέονται με τις θρησκευτικές τελετήθειες και τους μύθους των πόλεων. Οι χαρακτες απεικονίζουν ζώα που θεωρούνται σύμβολα της προστασίας θεότητας της πόλης, τους ίδιους τους θεούς, ήρωες, νύμφες, μυθικά όντα και φυτά, που αποτελούν εμβλήματα των πόλεων.

Αξιοσημείωτη αλλαγή στην εικονογράφηση των νομισμάτων παρατηρείται την εποχή του Μ. Αλεξάνδρου και αφορά στη χρησιμοποίηση του παρτρέτου –προσώπου ηγεμόνων-στη μια πλευρά των νομισμάτων. Από το 2^ο αιώνα π.Χ. με τη σταδιακή επικράτηση των Ρωμαίων, στην κυρίως Ελλάδα κόβονται νομίσματα που έχουν ως παραστάσεις σπουδαία μνημεία και έργα τέχνης, γνωστά ανά το πανελλήνιο. Τα ρωμαϊκά νομίσματα υμνούν το θεοποιημένα αυτοκράτορα και οι παραστάσεις τους

απειλούν την ισχύ της κρατικής εξουσίας. Μέχρι και τον 3^ο αιώνα μ.Χ. το αργυρό δηνάριο ήταν το ισχυρότερο νόμισμα μεταξύ των λαών της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Από το Μ.Κωνσταντίνο καθιερώνεται ως νόμισμα της αυτοκρατορίας ο χρυσός σόλιδος (σολδίο), που κυριάρχησε στις οικονομικές συναλλαγές περίπου για επτά αιώνες.

Παράλληλα κόβονται και άλλα νομίσματα χρυσά, αργυρά, χάλκινα που όλα έφεραν παραστάσεις του Χριστού, της Θεοτόκου, κάποιου αγίου, αυτοκρατόρων, ενδεικτικές της ιδέας ότι το νόμισμα ήταν υπό την προστασία του Θεού και του αυτοκράτορα.

Με την εξάπλωση των Ενετών και των Φράγκων αρχίζει η κυκλοφορία ποικίλων νομισμάτων στα εδάφη της Βυζαντινής αυτοκρατορίας. Η κατάσταση αυτή συνεχίστηκε στις συναλλαγές μεταξύ των Ελλήνων και κατά την τουρκοκρατία ταυτόχρονα όμως με την κυκλοφορία των τουρκικών νομισμάτων.

Όταν δημιουργήθηκε το ανεξάρτητο Ελληνικό κράτος, με απόφαση του κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια (1828) κόπηκε το πρώτο νόμισμα του Ελληνικού κράτους, ο αργυρός Φοίνικας, που είχε ως παράσταση το αναγεννώμενο από την τέφρα του μυθικό πηινό. σύμβολο της αναγεννημένης πατρίδας. Το 1833 εισάγεται ως νόμισμα η δραχμή, το εθνικό μας νόμισμα, το οποίο θα αντικατασταθεί οριστικά από το ευρώ το 2002.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΔΡΑΧΜΗΣ

Η ιστορία της δραχμής, περνά μέσα από δύο χιλιετίες, από την πρώτη δραχμή που κατασκευάστηκε τον 7ο π.Χ. αιώνα (χωρίς να έχει καμία σχέση με τη σημερινή) και καταλήγει το 2001, χωρίς καμία διακοπή.

Η λέξη δραχμή, προέρχεται από το ρήμα -δράττω- το οποίο σημαίνει κρατώ και είναι Εθνικό νόμισμα του Ελληνικού κράτους από το 1833, όπου ο Όθωνας το φέρνει στην Ελλάδα μαζί με τον ερχομό του, ενώ ακριβώς εκείνη την περίοδο έχουμε και την πρώτη Νομισματική Μεταρρύθμιση, αφού ο προγενέστερος "Φοίνικας" αντικαθίσταται από την Δραχμή.

"Φοίνικας": Τον Ιούλιο του 1829, στην Δ' Εθνική Συνέλευση που πραγματοποιήθηκε στο Άργος, ο πρώτος Κυβερνήτης της Ελλάδος, Ιωάννης Καποδίστριας, κατέθεσε σχέδιο για το πρώτο νόμισμα της ελληνικής επικράτειας, τον αργυρό "Φοίνικα". Ο Φοίνικας, ως υποδιαίρεσή του έχει τα 100 λεπτά. Έτσι, ξεκίνησε η κοπή των πρώτων νομισμάτων στην Ελλάδα, όπου το μέταλλό τους εξοικονομήθηκε από νηοψίες πλοίων για μεν τα ασημένια και από Τουρκικά λάφυρα για τα χάλκινα.

"Δραχμή": Η Δραχμή, ορίζεται από τον βασιλιά Όθωνα, ως επίσημο ελληνικό νόμισμα τον Φεβρουάριο του 1833, ενώ το νέο μεταλλικό νόμισμα, που εκδόθηκε από την πρώτη τράπεζα της ελληνικής επικράτειας, την Εθνική Χρηματιστηριακή τράπεζα, έχει βάρος 4.44 γραμμάρια, εκ των οποίων τα 4,029 γρ. ήταν καθαρό ασήμι και τα 0,448 χαλκός. Η ισοτιμία της δραχμής με τα λουιά Ευρωπαϊκά νομίσματα, ορίστηκε στα 0,895 του χρυσού γαλλικού φράγκου, ενώ οι πρώτες μεταλλικές δραχμές κόπηκαν στην Βαυαρία.

Παράλληλα, το 1834 καταργείται η Εθνική Χρηματιστική τράπεζα της Ελλάδος και το 1841 ιδρύεται η Εθνική τράπεζα της Ελλάδος από τον Ελβετό και φιλέλληνα Εϋνάρ, με αντιπρόσωπό του στην Ελλάδα τον Γεώργιο Σταύρου.

Η Εθνική τράπεζα, άρχισε τη λειτουργία της το 1842 και είχε δικαίωμα έκδοσης χαρτονομισμάτων για 25 χρόνια. Η Εθνική τράπεζα κυκλοφόρησε μέσα σε εννέα μήνες λειτουργίας τα πρώτα χαρτονομίσματα, των 50, 100 και 500 δραχμών και θα αποκτήσουν 3% υψηλότερη αξία από το αντίστοιχο μεταλλικό νόμισμα της εποχής, ενώ δείγμα της μεγάλης αποδοχής των νομισμάτων, είναι και η απόφαση από το

κράτος, σύμφωνα με την οποία, στις συναλλαγές μπορεί να πληρώσει ο συναλλασσόμενος με νόμισμα μεγαλύτερης αξίας από το οφειλόμενο ποσό και να λάβει ρέστα, είτε σε χαρτονόμισμα είτε σε κέρματα.

Ωστόσο, με την δημιουργία της Λατινικής Νομισματικής Ένωσης τα νομίσματα, που έως τότε είχαν μόνο μία όψη, αποκτούν και δεύτερη με την ένδειξη "N" δίπλα στην αριθμητική αναγραφή της ονομαστικής αξίας. Να σημειώσουμε ότι, η Λατινική Νομισματική Ένωση ήταν μία προσπάθεια της εποχής, ώστε να ενωθούν νομισματικά οι Ευρωπαϊκές χώρες, Ελλάδα, Ιταλία, Ελβετία, Βέλγιο και Γαλλία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. 169 ΧΡΟΝΙΑ ΖΩΗΣ

Η ΔΡΑΧΜΗ ΚΑΙ Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ

Το όνομά της. Η πρώτη της έκδοση.

Η δραχμή, ως νόμισμα της νεότερης Ελλάδος έχει ζωή 169 χρόνια. Ξεκίνησε το 1832, και είχε χαραγμένη τη μορφή του νεαρού βασιλεία Όθωνα και το εθνόσημό του. Το ελληνικό τραπεζικό και νομισματικό σύστημα άρχισε να λειτουργεί στις 30 Μαρτίου 1841 με τη σύσταση της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος. μετά το 1927, την έκδοση του Εθνικού μας νομίσματος ανέλαβε η Τράπεζα της Ελλάδος.

Άλλες εκδόσεις.

Η δραχμή εκδόθηκε σε διαφορετικές σειρές κατά τα έτη 1841, 1868, 1873 και 1874, το 1883, 1885, 1910-11 και 1914. Το 1878.

Χρεοκοπίες- πτωχεύσεις. Απαξίωσή της δραχμής στην Κατοχή.

Ο υπέρμετρος δανεισμός της χώρας μας από τα ευρωπαϊκά κράτη, οδήγησε την Ελλάδα, επί Τρικούπη το 1893, σε πτώχευση.

Στα χρόνια της Γερμανικής κατοχής συνέβη οικονομική κατάρρευση

Γίνεται έτσι κατανοητό πως όσο πιο ισχυρό είναι το νόμισμά μας τόσο αντέχει σε διεθνείς οικονομικές κρίσεις. Το ευρώ είναι πολύ ισχυρότερο νόμισμα, που μας προφυλάσσει αποτελεσματικότερα από τον πληθωρισμό και τις διεθνείς οικονομικές κρίσεις.

Τα ελληνικά νομίσματα (κέρματα-χαρτονομίσματα: υλικό κατασκευής, παραστάσεις).

Τα κέρματα ήταν χάλκινα, από νικέλιο και ορείχαλκο.

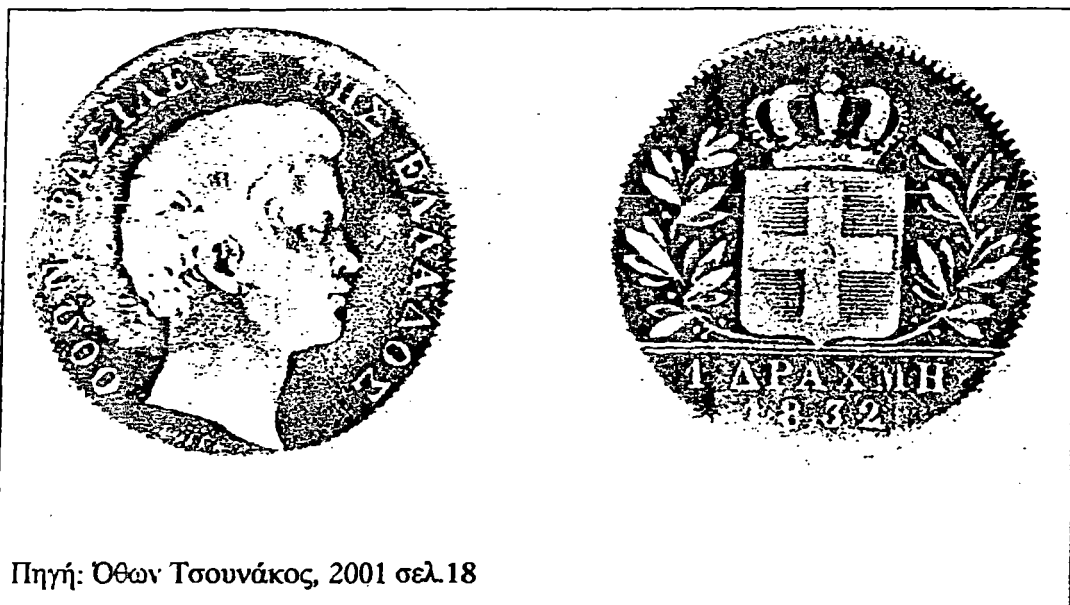
Αναφερόμαστε στο γλίπτη Βάσο Φαληρέα, που συνέδεσε τη ζωή του με το ελληνικό νόμισμα, μιας και ήταν ο χαρακτήρας όλων σχεδόν των κερμάτων που κυκλοφόρησαν από το 1954 μέχρι και το 1973.

Στα 169 χρόνια της ζωής της άλλαξε βάρος, μέγεθος, σύσταση (αργυρή, χάλκινη, ακόμα κι αλουμινένια), διακοσμήθηκε με κορόνες αλλά κι αρχαιοελληνικά σύμβολα, εξελίχτηκε σε χαρτονόμισμα, ομόλογο και μετοχή, έγινε ακόμα και διαφήμιση.

Ίσως χαμογελάσουμε αν σκεφτούμε ότι το πρώτο νόμισμα της νεότερης Ελλάδας κόπηκε το 1828 στην αυλή του Ιωάννη Καποδίστρια, στην Αίγινα, για να αποφευχθούν οι πάσης φύσεως κομπίνες. Αυτή η νομισματική μονάδα δεν ήταν δραχμή, αλλά φοίνικας, γι' αυτό και φιγουράριζε το γνωστό πουλί που αναγεννιέται από τις στάχτες του. Ένα σύμβολο που αρχικά συνδέθηκε με τους αγώνες για ελευθερία, κι αργότερα συνοδευόμενο από τον στρατιώτη, με τη χούντα.

4.1 Μια μεγάλη ιστορία

* Η πρώτη δραχμούλα πάντως δεν κόπηκε στην Ελλάδα, αλλά στο Μόναχο, το 1832, και έχει χαραγμένη τη μορφή του νεαρού Οθωνα. Είναι ένα σπάνιο νόμισμα, όμως "άπιαστο όνειρο" των συλλεκτών θεωρείται το πρώτο ελληνικό πεντακόσαρικο που εξέδωσε η νεοσύστατη Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος το 1841. Τα χαρτονομίσματα ήταν τυπωμένα μόνο από τη μια πλευρά κι έγραφαν απειλητικά: "Η παραποίησης τιμωρείται με δεσμά διά βίου".

Πηγή: Οθων Τσουνάκος, 2001 σελ.18

Πηγή: Όθων Τσουνάκος, 2001 σελ. 21

* Καθώς στο παρελθόν τα χαρτονομίσματα τυπώνονταν στο εξωτερικό, κουβαλούσαν "ξένο αέρα". Ποιος θα το πίστευε ότι κάποτε η δραχμή έμοιαζε με δολάριο; Θα το διαπιστώσει αν δει το δεκάδραχμο του 1863 που εκτυπώθηκε από τη μία μόνο όψη σε αμερικανικό νομισματοκοπείο αλλά και το κατοστάρικο του 1927 που εικονίζει από τη μια πλευρά τον Γ. Σταύρου κι από την άλλη δελφικό στατήρα του Απόλλωνα. Όσο για το εκατοντάδραχμο του 1935 που μας ήρθε από τη Γαλλία και εικονίζει κοινωνικές δραστηριότητες, ήταν μεν φινετσάτο όχι όμως και πρακτικό: τα ανοιχτά χρώματά του λέρωναν εύκολα.

Πηγή: Όθων Τσουνάκος, 2001 σελ.30

* Τα κέρματα με τρύπα στη μέση, οι γνωστές μας δεκάρες, εμφανίστηκαν το 1912 επί Γεωργίου Α'. "Ως προς τη χρησιμότητα της τρύπας ακούστηκαν πολλά". "Άλλοι είπαν ότι το δημόσιο εξοικονομούσε μέταλλο κι άλλοι ότι συμβόλιζε το τραύμα που οδήγησε στον τάφο τον Γεώργιο Α', ο οποίος δολοφονήθηκε με πιστόλι στη Θεσσαλονίκη, τον Μάρτιο του 1913".

Πηγή: Όθων Τσουνάκος, 2001 σελ. 47.

* Μια ακόμα ελληνική εφεύρεση ήταν και η κοπή των χαρτονομισμάτων στη μέση. Έτσι έκανε ο υπουργός Οικονομικών Π. Πρωτοπαπαδάκης το 1921, για να μειώσει την αγοραστική τους αξία, ενώ διαφαινόταν η ήττα στη μικρασιατική εκστρατεία.

Πηγή: Όθων Τσουνάκος, 2001 σελ.57

* Η δραχμή δεν ήταν πάντα μεταλλική. Το 1940 κυκλοφόρησαν χαρτονομίσματα των 10 και 20 δραχμών, που τυπώθηκαν στη Λειψία της Γερμανίας. Χαρακτηριστικό είναι ότι στον μαιωνδρικό διάκοσμο του εικοσάρικου αποτυπώνεται εντέχνως ο αγκυλωτός σταυρός!

* Στην περίοδο της Κατοχής πάντως όλοι ήταν φτωχοί-ζυγύσιοι, καθώς εκδόθηκαν πολλά πληθωριστικά νομίσματα των 5, 25, 2.000 εκατομμυρίων ακόμα και των 100 δια., τα οποία μετά τον πόλεμο έγιναν παιχνίδια στα χέρια των παιδιών και εισιτήρια για αυτοσχέδιες παραστάσεις Καραγκιόζη. Χαρτονομίσματα κυκλοφόρησαν εκείνη την περίοδο στην Ελλάδα οι Γερμανοί και οι Ιταλοί για να δώσουν "νόμιμη επίφαση στο πλιάτσικο".

* Ομως και το ΕΑΜ-ΕΛΑΣ έβγαλε δικό του νόμισμα (είχε έναν αντάρτη πάνω του) σαν αντάλλαγμα για τις προμήθειες που έπαιρνε. Η υπόσχεση ήταν ότι θα εξορλούσε το χρέος μετά την απελευθέρωση...

* Από τα πιο άτεχνα κέρματα θεωρείται το πενηντόδραχμο του 1980 με τον Σόλωνα στη μία όψη, που ήταν ογκώδες και βαρύ. Αντιθέτως καλαίσθητο θεωρείται το χιλιάριο του 1956, που είχε στις δύο του όψεις τον Μέγα Αλέξανδρο, το απημένιο εικοσάριο του 1960 που χάραξε ο γλύπτης Β. Φαληρέας αλλά και οι σειρές που τώρα αποσύρονται, με τον Δημόκριτο, τον Όμηρο, τον Σολωμό, κ.λπ.

Πηγή: Οθων Τσουνάκος, 2001 σελ.155

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΧΜΗΣ

1828-1831.

Κυκλοφορία του φοίνικα.

1833-1841.

Κυκλοφορία της ρθωνικής δραχμής.

1841.

Ιδρύεται η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδας και αναλαμβάνει την έκδοση του ελληνικού νομίσματος.

1867.

Η δραχμή εισέρχεται στη Λατινική Νομισματική Ένωση.

1868.

Εκδίδονται νέα νομίσματα, με τη μορφή του Γεωργίου Α΄.

1885.

Εκδίδονται χάρτινα κερματικά γραμμάτια μικρής αξίας.

1893.

Εθνική χρεοκοπία.

1910-11.

Κυκλοφορούν τα τελευταία αργυρά κέρματα του Γεωργίου Α΄.

1912.

Κυκλοφορούν τρύπια νομίσματα μικρής αξίας.

1920.

Αρχίζει πορεία υποτίμησης της δραχμής.

1921-1922.

Εφαρμόζεται το σύστημα της διχοτομημένης δραχμής (πρώτο αναγκαστικό δάνειο).

1926.

Κυκλοφορούν τα κέρματα της Ελληνικής Δημοκρατίας. Δεύτερη διχοτόμηση της δραχμής.

1927.

Νέος εκδοτικός οργανισμός για τη δραχμή η νεοσύστατη Τράπεζα της Ελλάδος.

1930.

Κυκλοφορούν τα τελευταία αργυρά προπολεμικά νομίσματα.

1938.

Αρχίζει περίοδος διολίσθησης της δραχμής.

1941-1944.

Κατοχή και πορεία πληθωριστικής κατάρρευσης της δραχμής που κρυφώνεται τους μήνες πριν την απελευθέρωση.

1944 (Νοέμβριος).

Κυκλοφορεί η χάρτινη μεταπολεμική δραχμή.

1944-1953.

Περίοδος ανασυγκρότησης της οικονομίας αλλά και νομισματικής αστάθειας.

1953.

Διχοτόμηση της δραχμής κατά 50% έναντι του δολαρίου.

1954-1955.

Κυκλοφορεί νέα δραχμή σε κέρματα και χαρτονομίσματα (1 νέα ανά 1000 παλαιές).

1963-1966.

Μέτρα κατά της χρεοφιλίας και σταδιακή εξαφάνιση της λίρας από τις καθημερινές συναλλαγές των πολιτών.

1970.

Αρχίζει περίοδος διολίσθησης της δραχμής.

1973.

Εκδίδονται από το στρατιωτικό καθεστώς κέρματα με την ένδειξη "Ελληνική Δημοκρατία" αντί "Βασίλειον της Ελλάδος". Η δραχμή υποβιβάζεται σε μπρούτζινη από νικέλινη.

1976.

Εκδίδονται τα σημερινά νομίσματα της Ελληνικής Δημοκρατίας.

1978-1979.

Αρχίζει μακρά περίοδος συνεχούς πληθωριστικής διολίσθησης της δραχμής, που επιταχύνεται στη δεκαετία του 1980.

1978.

Κόβονται οι τελευταίες δεκάρες και εικοσάρες.

1980.

Κυκλοφορεί το πρώτο μεταλλικό πενήνταρικο.

1984.

Κυκλοφορεί το πεντοχίλιο.

1986.

Κυκλοφορεί το τελευταίο πενήνταράκι.

1990.

Κυκλοφορεί μεταλλικό κατοστάριο.

1995.

Κυκλοφορεί το δεκαχίλιο.

1996.

Κυκλοφορεί το χάρτινο διακοσάρι.

1997.

Αποφασίζεται (Συνθήκη του Άμστερνταμ) η θέσπιση του ευρώ ως κοινού ευρωπαϊκού νομίσματος.

2000.

Κυκλοφορούν τα τελευταία ελληνικά νομίσματα. Η Ελλάδα εντάσσεται επίσημα στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση, δηλαδή στη ζώνη του ευρώ.

2001.

Επίσημη νομισματική μονάδα της χώρας τα ευρώ. Η δραχμή κυκλοφορεί πλέον ως υποδιαίρεση του ευρώ.

2002.

Απόσυρση της δραχμής από τις συναλλαγές και κυκλοφορία του ευρώ.

2002-2004.

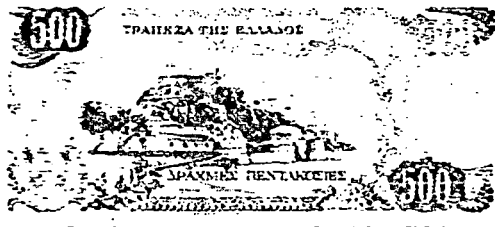
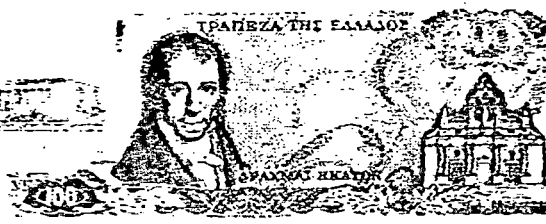
Η Τράπεζα της Ελλάδος μετατρέπει δραχμικά κέρματα σε ευρώ.

2002-2012.

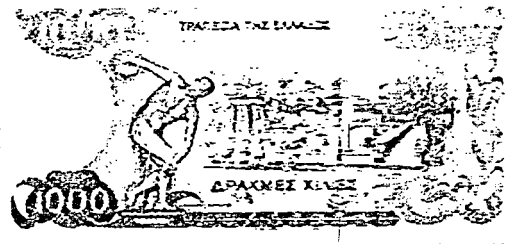
Η Τράπεζα της Ελλάδος μετατρέπει δραχμικά χαρτονομίσματα σε ευρώ.

2013.

Η δραχμή οριστικά εκτός πάσης τραπεζικής συναλλαγής.

Πηγή: Όθων Τσουνάκος, 2001 σελ.156

Πηγή: Όθων Τσουνάκος, 2001 σελ.157

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΟΙ ΥΠΟΤΙΜΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΔΡΑΧΜΗΣ

Οι υποτιμήσεις της Δραχμής: Λόγω του υπέρογκου δανεισμού της χώρας σε συνάλλαγμα και της πτώσης της τιμής της σταφίδας, του κατεξοχήν εξαγωγικού προϊόντος, το εθνικό νόμισμα υποτιμάται το έτος 1892. Είναι εκείνη η χρονιά όπου ο Χαρίλαος Τρικούπης μπροστά στην Εθνική Αντιπροσωπεία θα πει τη γνωστή φράση "Δυστυχώς Επτωχεύσαμεν".

Το 1922, όλα τα χαρτονομίσματα που κυκλοφορούσαν μέχρι τότε κόβονται στη μέση, με αποτέλεσμα το ένα κομμάτι, το οποίο παραμένει στον κάτοχο, αντιπροσωπεύει την μισή ονομαστική του αξία, ενώ το άλλο κομμάτι δίνεται στο κράτος με αντάλλαγμα, ομολογίες του "αναγκαστικού δανείου" του 1922 που θα εξοφλείτο από το Κράτος μέσα σε 20 χρόνια με επιτόκιο 6,5%.

Το 1928 ιδρύεται η Τράπεζα της Ελλάδος και το 1931 για να αποφευχθεί μία ακόμη υποτίμηση της δραχμής, συμπαρασυρόμενη από την "ελεύθερη πώση" της λίρας, η δραχμή συνδέεται με το δολάριο Ηνωμένων Πολιτειών προς 77,05 δρχ. για κάθε 1 δολάριο ΗΠΑ.

Από το 1947 η δραχμή θα υποτιμηθεί πέντε φορές, έναντι των ξένων νομισμάτων, είτε με άμεσους, είτε με έμμεσους τρόπους. Το 1954 θα αφαιρεθούν από την δραχμή τρία μηδενικά και το παλιό χαρτονόμισμα ανταλλάσσεται από το νέο, το οποίο φαίνεται περισσότερο αξιόπιστο και σαφώς λιγότερο πληθωριστικό.

Παράλληλα, τον Μάρτιο του 1957, μπαίνουν οι βάσεις για τη δημοσίευση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ), με την υπογραφή της Συνθήκης της Ρώμης και η Ελλάδα το 1981, επί πρωθυπουργίας Κωνσταντίνου Καραμανλή, θα γίνει το δέκατο μέλος της ΕΟΚ.

Το 1983 η δραχμή υποτιμάται εκ νέου και τον Αύγουστο του 1984 κυκλοφορεί το πεντοχίλιο. Το 1995 εμφανίζεται το δεκαχίλιο, ενώ το 1996 το τραπεζογραμμάτιο των 200 δραχμών.

Τελευταία υποτίμηση της δραχμής θα είναι αυτή τη φορά έναντι του ευρώ το 1998, ώστε να "κλειδώσει" η ισοτιμία της στις 340,75 δρχ. με την οποία και θα μπει στην ΟΝΕ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7. Η ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ

7.1 ΤΟ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΚΟΠΕΙΟ

Το νομισματοκοπέιο είναι το ίδρυμα όπου κατασκευάζονται τα νομίσματα. Οι μέθοδοι που χρησιμοποιούσαν οι αρχαίοι για την κοπή των νομισμάτων ήταν το χύσιμο και η σφυρηλάτηση. Μόνο στις αρχές του 16^{ου} αιώνα στη Νυρεμβέργη χρησιμοποιήθηκε ο νομισματικός ζυγός για την κοπή των νομισμάτων. Τέλος στις αρχές του 19^{ου} αι. ο ζυγός αντικαταστάθηκε από το νομισματικό πιεστήριο, που είναι το μηχανήμα που χρησιμοποιείται και σήμερα στην κοπή των νομισμάτων. Τον τελευταίο καιρό το ελληνικό νομισματοκοπέιο βρίσκεται σε μια εργώδη προσπάθεια για την παραγωγή των νομισμάτων του ευρώ και τον έγκαιρο εφοδιασμό των τραπεζών μέχρι το τέλος του 2001.

7.2 ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ιδρύθηκε το 1928 και είναι η εκδοτική και κεντρική τράπεζα της χώρας μας.

7.3 ΆΛΛΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ

Σήμερα υπάρχουν αρκετά πιστωτικά ιδρύματα, αλλά λειτουργούν υπό την κρατική εποπτεία (Εθνική, Αγροτική, Εμπορική Τράπεζα-Ταχ. Ταμειτήριο) και άλλες είναι ιδιωτικές εταιρείες. Ο όγκος των εργασιών τους διευρύνεται συνεχώς. Κυρίως όμως ασχολούνται με την συγκέντρωση των κεφαλαίων από τις καταθέσεις, την ανταλλαγή των νομισμάτων, τα δάνεια, τις πιστώσεις σε ιδιώτες και επιχειρήσεις.

7.4 ΠΛΑΣΤΙΚΟ ΧΡΗΜΑ

Για τη διευκόλυνση των ανθρώπων στις οικονομικές τους δραστηριότητες έχουν κυκλοφορήσει από τις τράπεζες οι κάρτες αυτόματης ανάληψης από το ATM και οι πιστωτικές κάρτες, με τις οποίες ο καταθέτης κάνει αγορές χωρίς την επί τόπου πληρωμή με χρήματα.

7.5 ΙΣΟΤΙΜΙΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ

Κάθε νόμισμα, ανάλογα με την οικονομική κατάσταση της χώρας, έχει μια συγκεκριμένη αξία έναντι των νομισμάτων των άλλων χωρών. Είναι η λεγόμενη ισοτιμία η οποία δεν είναι σταθερή. Υπάρχει το φαινόμενο της υποτίμησης και της

ανατίμησης που διαφοροποιεί συνεχώς αυτή την αντιστοιχία. Η αντιστοιχία της δραχμής με το ευρώ ,έχει καθοριστεί από τις 19 Ιουνίου του 2000 στην αμετάβλητη τιμή : 1 ευρώ=340,750 δρχ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8. ΤΟ ΕΥΡΩ ΜΠΑΙΝΕΙ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ

8.1 Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ

Η ΟΝΕ είναι ο τελευταίος σταθμός μιας μακρόχρονης πορείας (άρχισε το 1951) για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Επισφράγιση της πορείας αυτής αποτελεί η κυκλοφορία ενός ενιαίου νομίσματος για όλες τις χώρες-μέλη της ΟΝΕ του ευρώ έτσι:

1 Ιανουαρίου 1999

Το ευρώ αντικαθιστά τα εθνικά νομίσματα έντεκα χωρών της Ε.Ε. της Αυστρίας, του Βελγίου, της Γαλλίας, της Γερμανίας, της Ιρλανδίας, της Ισπανίας, της Ιταλίας, του Λουξεμβούργου, της Ολλανδίας, της Πορτογαλίας και της Φινλανδίας.

1 Ιανουαρίου 2001

Η Ελλάδα υιοθετεί το ευρώ.

Οι δώδεκα παραπάνω χώρες αποτελούν τη ζώνη του ευρώ (ευρωζώνη). Μέχρι της 31 Δεκεμβρίου 2001 θα γίνεται μόνο λογιστική χρήση του Ευρωπαϊκού νομίσματος.

Την 1^η Ιανουαρίου 2002 το ευρώ κυκλοφόρησε κανονικά σε μορφή κερμάτων και χαρτονομισμάτων.

Το ευρώ σε εικόνες:

Το όνομα του ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος αποφασίστηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κατά τη σύνοδο της Μαδρίτης στις 15 και 1 Δεκεμβρίου του 1995.

Το σύμβολο του ευρώ € προκύπτει από το ελληνικό γράμμα «έψιλον», αρχικό της λέξης «Ευρώπη».

8.2 ΤΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩ

Χαρτονομίσματα του ευρώ

Υπάρχουν 7 χαρτονομίσματα ευρώ αξίας:

5, 10, 20, 50, 100, 200, και 500 ευρώ.

Τα χαρτονομίσματα είναι ίδια και για τις δώδεκα χώρες της ζώνης του ευρώ.

Σε κάθε χαρτονόμισμα η λέξη «ευρώ» αναγράφεται με τη Λατινική και την Ελληνική γραφή, δηλαδή «EURO» και «ΕΥΡΩ».

Επιπλέον τα χαρτονομίσματα αναγράφουν και τα αρχικά της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, στις πέντε γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (BCE . ECB, EZB, EKT, EKP).

Τα χαρτονομίσματα έχουν διαφορετικό μέγεθος και χρώμα για κάθε αξία και απεικονίζουν αρχιτεκτονικούς ρυθμούς επτά διαφορετικών περιόδων της ιστορίας του ευρωπαϊκού πολιτισμού.

Είναι αναγνώρισιμα από τυφλούς και άτομα με μειωμένη όραση.

Η γνησιότητά τους επαληθεύεται από μηχανές που δέχονται χαρτονομίσματα.

Κέρματα ευρώ

Υπάρχουν οκτώ κέρματα ευρώ αξίας

1, 2, 5, 10, 20 και 50 λεπτών, 1 και 2 ευρώ.

Τα κέρματα ευρώ, έχουν τη μία όψη κοινή για όλες τις χώρες της ζώνης ευρώ και μια εθνική όψη που είναι διαφορετική για κάθε χώρα.

Τα σχέδια της ενιαίας όψης των κερμάτων συμβολίζουν την ενότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στην εθνική όψη υπάρχουν παραστάσεις που σχετίζονται με την ταυτότητα της κάθε χώρας μέλους.

Τα κέρματα θα χρησιμοποιούνται σε όλες τις χώρες της ζώνης ευρώ, ανεξάρτητα από την εθνική τους όψη.

8.3 Η ΙΣΟΤΙΜΙΑΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩ

Στις 19 Ιουνίου του 2000 καθορίστηκε η οριστική ισοτιμία της δραχμής με το ευρώ:

1 ευρώ=340,750δρχ.

Οι ισοτιμίες με τα άλλα νομίσματα της ευρωζώνης παρατίθενται σε επόμενη σελίδα.

8.4 ΟΙ ΥΠΟΔΙΑΙΡΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩ

Ένα ευρώ είναι ίσο με 100 λεπτά.

8.5 ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩ

Από την 1^η Ιανουαρίου 2002, τα κέρματα και τα χαρτονομίσματα του ευρώ, κυκλοφορούσαν ταυτόχρονα, στην Ελλάδα και στα υπόλοιπα 11 κράτη της ζώνης του ευρώ.

Η δραχμή θα κυκλοφορήσει παράλληλα με το ευρώ μέχρι τις 28 Φεβρουαρίου 2002.

Από την 1^η Ιανουαρίου 2002 θα ξεκινήσει η απόσυρση της δραχμής.

Από την 1^η Μαρτίου του 2002 η δραχμή δεν αποτελεί νόμιμο χρήμα. Επομένως δεν μπορούμε να τη χρησιμοποιούμε για τις πληρωμές και τις λούπτες συναλλαγές.

8.6 ΤΑ ΟΦΕΛΗ ΠΟΥ ΠΡΟΣΔΟΚΟΥΜΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ

Για τη χώρα μας, όπως και για τα άλλα Κράτη-Μέλη, τα κυριότερα οφέλη από την εισαγωγή του ευρώ ως ενιαίου νομίσματος στην ΕΕ, συνοψίζονται στα ακόλουθα:

Το κόστος μεταφοράς κεφαλαίων και των συναλλαγών, καθώς και οι συναλλαγματικοί κίνδυνοι, θα εκλείψουν. Το γεγονός αυτό θα ωφελήσει τις επιχειρήσεις, τους καταναλωτές, τους ταξιδιώτες, θα αυξήσει τις αποταμιεύσεις, θα βοηθήσει στη λήψη των αποφάσεων των οικονομικών φορέων και θα διευκολύνει τις επενδύσεις και την ανάπτυξη.

Το ΕΥΡΩ θα δημιουργήσει μια ευρύτερη χρηματοοικονομική αγορά με μεγαλύτερη ποικιλία επενδύσεων και ευκαιριών απ' ό,τι η σημερινή κατακερματισμένη Ευρωπαϊκή Αγορά. Ο ανταγωνισμός θα αυξηθεί μεταξύ των χρηματοοικονομικών κέντρων και οι Ευρωπαίοι πολίτες θα ωφεληθούν από τα πολύ χαμηλά επιτόκια.

Το Ενιαίο Νομίσμα θα παίξει επίσης ένα μεγαλύτερο ρόλο στο Παγκόσμιο Νομισματικό Σύστημα ως ένα διεθνές νόμισμα εμπορίου, επενδύσεων και αποταμιεύσεων. Η ευθύνη της ΕΕ στην παγκόσμια νομισματική σταθερότητα θα αυξηθεί.

Η ενιαία νομισματική πολιτική της ΕΕ θα συμβάλει αναμφισβήτητα στη σταθερότητα των τιμών.

Το σημερινό πολύπλοκο σύστημα των γεωργικών νομισματικών ρυθμίσεων, μέσω των «πράσινων ισοτιμιών», θα απλουστευθεί με την καθιέρωση του ΕΥΡΩ.

Το ΕΥΡΩ θα απλουστεύσει σημαντικά τις δημοσιονομικές πράξεις και τις πολιτικές της ΕΕ, όπως συστήματα μηχανοργάνωσης, δημοσιονομικής διαχείρισης, διοίκησης κλπ.

Τα πολιτικά οφέλη θα γίνουν πιο ορατά με την καθιέρωση του ΕΥΡΩ θα δράσει ως καταλύτης στην πολιτική Ένωση της Ευρώπης. Η ευρωπαϊκή ταυτότητα θα ενισχυθεί για τους Ευρωπαίους πολίτες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9. ΠΑΡΑ ΤΗ ΔΙΠΛΗ ΥΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΧΜΗΣ ΟΙ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΕΙΝΑΙ ΤΡΙΠΛΑΣΙΕΣ ΤΩΝ ΕΞΑΓΩΓΩΝ

Ο πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας κ. Βιμ Ντούιζενμπεργκ, όταν ερωτήθηκε από έλληνες δημοσιογράφους πώς η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η ΕΚΤ θα αντιμετωπίσουν τις χώρες που αποκλίνουν από τους στόχους του Προγράμματος Σταθερότητας και έχουν υψηλό πληθωρισμό, χαμηλή ανταγωνιστικότητα και έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιό τους, απάντησε απλά: «Αυτό θα τιμωρηθούν από τις αγορές. Τα προϊόντα τους θα μένουν απούλητα και οι ίδιοι θα αναγκαστούν να λάβουν τα μέτρα τους».

Αυτή είναι η σκληρή πραγματικότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ιδιαίτερα για τις μικρότερες σε μέγεθος οικονομίες σε σύγκριση με τη Γερμανία, τη Γαλλία και την Ιταλία αλλά και για όσες δεν μπορούν να ελπίζουν σε ένα «φινλανδικό θαύμα» με εκρηκτικούς ρυθμούς ανάπτυξης (10,5% εφέτος) και με χαμηλή ανεργία (4,2%), που στηρίχθηκε κυρίως στις τεράστιες εισροές κεφαλαίων επιχειρηματιών φινλανδικής καταγωγής που έχουν δραστηριότητες στις ΗΠΑ.

Το ευρώ, που είναι το εθνικό νόμισμα από 1ης Ιανουαρίου 2001, έχει υποτιμηθεί κατά 28% έναντι του δολαρίου και κατά 33% έναντι του γεν από 1ης Ιανουαρίου 1999, από την ημέρα που πρωτοβγήκε στις αγορές. Στο διάστημα των δύο τελευταίων ετών η δραχμή έχασε 24% έναντι του δολαρίου και περί το 15% έναντι του γεν, δηλαδή υπέστη εις διπλούν τις απώλειες που είχε στην τελευταία εφάπαξ υποτίμηση που έγινε τον Μάρτιο του 1998.

Παρ' όλα αυτά τα τελευταία στοιχεία για την εξέλιξη του ισοζυγίου πληρωμών και ειδικότερα του εμπορικού ισοζυγίου είναι μάλλον απογοητευτικά. Σε διάστημα οκτώ μηνών (Ιανουάριος - Αύγουστος) το έλλειμμα στο κοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών υπερδιπλασιάστηκε και ανήλθε σε 4,6 δισ. ευρώ έναντι 2,2 δισ. ευρώ το ίδιο διάστημα του 1999) καθώς η αξία των εισαγωγών αυξήθηκε με ιλιγγιώδη ρυθμό λόγω των μεγάλων ανατιμήσεων των καυσίμων (ευθύνεται για το 41% της αύξησης) αλλά και των εισαγωγών περίπου 200.000 ΙΧ αυτοκινήτων.

*** Υψηλό έλλειμμα για τρία χρόνια**

Στο ίδιο διάστημα αυξήθηκαν και οι εισαγωγές μηχανημάτων και άλλων κεφαλαιουχικών αγαθών που αντανακλούν την αυξημένη επενδυτική

δραστηριότητα και την άνοδο του διαθέσιμου εισοδήματος των Ελλήνων, προτού ουσιαστικά φανούν οι επιπτώσεις από τη μεγάλη πτώση του Χρηματιστηρίου.

Η έκρηξη όμως αυτή μπορούσε να αποφευχθεί αν και οι εξαγωγές ελληνικών προϊόντων είχαν ακολουθήσει μια ανάλογη πορεία αφού εξαιτίας της υποτίμησης αυτά έγιναν φθηνότερα.

Αυτό όμως δεν συνέβη και, όπως προβλέπουν οι διεθνείς οργανισμοί που ολοκλήρωσαν τον έλεγχο της ελληνικής οικονομίας, εφέτος αλλά και τα προσεχή δύο χρόνια το έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών θα παραμείνει σε υψηλά επίπεδα και θα κινηθεί μεταξύ 4% και 5% του ΑΕΠ.

Στην έκθεσή του το ΔΝΤ εκτιμά ότι το ΑΕΠ θα αυξάνεται με μέσο ρυθμό γύρω στο 4% για το 2000-2001, ιδιαίτερα αν η μείωση των επιτοκίων οδηγήσει σε ισχυρότερη επιτάχυνση στην πιστωτική επέκταση και στην εγχώρια ζήτηση.

Με αύξηση στην εγχώρια ζήτηση, όμως, που αναμένεται να ξεπεράσει την προσφορά και με υψηλότερες τιμές πετρελαίου το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών θα διευρυνθεί σημαντικά το 2000 σε ένα από τα μεγαλύτερα μεταξύ των βιομηχανικών χωρών.

Το ΔΝΤ τονίζει μάλιστα χαρακτηριστικά ότι, ενώ η σημασία του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μεταβάλλεται λόγω της Νομισματικής Ένωσης με άλλα λόγια, δεν θα απασχολεί την Ελλάδα αφού θα έχει το κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα. παραμένει ένας χρήσιμος δείκτης των εγχώριων ανισορροπιών.

Και επισημαίνει ότι τα αναμενόμενα μεγάλα ελλείμματα δημιουργούν κάποιες αντισυγχίες που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά τη διαμόρφωση της οικονομικής πολιτικής.

* Διαρθρωτικές αλλαγές

Σχολιάζοντας τις διαπιστώσεις αυτές ο πρόεδρος του Συμβουλίου Οικονομικών Εμπειρογνομόνων κ. Βασίλης Ράπανος αναφέρει στο «Βήμα της Κυριακής» ότι «*έξω από τις συγκεκριμένες επισημάνσεις το κοινό συμπέρασμα των εκθέσεων όλων των διεθνών οργανισμών είναι ότι οι προοπτικές της ελληνικής οικονομίας είναι καλές*».

Ο ίδιος τονίζει όμως ότι σε μεγάλο βαθμό οι εξελίξεις θα εξαρτηθούν από την ταχύτητα με την οποία θα γίνουν οι διαρθρωτικές αλλαγές στην οικονομία και από το πόσο γρήγορα θα ξεκαθαρίσει το τοπίο και θα βελτιωθεί το κλίμα στην οικονομία.

Πιο συγκεκριμένα για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας ο κ. Ράπανος επισημαίνει ότι για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός πρέπει να γίνουν προσπάθειες σε δύο κατευθύνσεις:

* Απλοποίηση διαδικασιών

* Η μία είναι ο έλεγχος του κόστους εργασίας που έχει εξασφαλιστεί με την προϋπόθεση ότι δεν θα πρέπει να περάσουν οι αυξήσεις που προκαλεί το πετρέλαιο στους μισθούς. Αυτό όμως δεν φθάνει...

* Η δεύτερη είναι τα διαρθρωτικά μέτρα και η απλοποίηση των διαδικασιών για την έναρξη και την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Προς αυτή την κατεύθυνση, σύμφωνα με τον κ. Ράπανο, η κυβέρνηση εργάζεται και σύντομα θα υπάρξουν αποφάσεις για τον περιορισμό της γραφειοκρατίας στην έκδοση των αδειών λειτουργίας των επιχειρήσεων αλλά και απλούστευση του φορολογικού συστήματος.

Το πιο κρίσιμο ζήτημα όμως είναι αυτό που ετέθη από τους επιχειρογνώμονες του ΔΝΤ, οι οποίοι αποδεικνύεται ότι είναι γνώστες της ελληνικής πραγματικότητας από τη στιγμή που στην έκθεσή τους επεσήμαναν ότι υπάρχει ανάγκη συναίνεσης των κοινωνικών εταίρων για τις διαρθρωτικές αλλαγές.

Ο κ. Ράπανος αναφέρει χαρακτηριστικά: «Το μήνυμα είναι ότι οι κοινωνικοί εταίροι πρέπει να τα βρουν και να μην τα περιμένουν όλα από το κράτος». (ΤΟ ΒΗΜΑ, 26-11-2000)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΔΡΑΧΜΗΣ ΣΤΟ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟ

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΙΣΟΤΙΜΙΩΝ

Στις 16 Μαρτίου 1998 η δραχμή εντάχθηκε στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος (ΕΝΣ) με αναπροσαρμογή της ισοτιμίας της δραχμής (υποτίμηση) έναντι της ECU κατά 13,8%. Η νέα ισοτιμία της δραχμής καθορίσθηκε στις 357 δρχ./ECU. ενώ η ισοτιμία αυτή αναμένεται να είναι και η ισοτιμία με την οποία θα γίνει η εισαγωγή της Ελλάδας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) την 1/1/2001. Η διατήρηση της ισοτιμίας της δραχμής είναι αναγκαία, καθώς ένα από τα κριτήρια της συνθήκης του Maastricht για τη συμμετοχή μιας χώρας μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ΟΝΕ απαιτεί τήρηση των κανονικών περιθωρίων διακύμανσης που προβλέπεται από το Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών του ΕΝΣ επί δύο τουλάχιστον χρόνια, χωρίς υποτίμηση έναντι του νομίσματος άλλου κράτους μέλους.

Στόχος της κυβέρνησης ήταν η συμμετοχή της Ελλάδας στην ΟΝΕ την 1/1/2001, το οποίο σημαίνει ότι η ελληνική οικονομία θα έπρεπε κατά το έτος 1999 να πληροί τα υπόλοιπα κριτήρια της συνθήκης του Maastricht που περιλαμβάνουν έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης κάτω από το 3% του ΑΕΠ, συνέχιση της μείωσης του χρέους του ευρύτερου κυβερνητικού τομέα ως ποσοστό του ΑΕΠ, μείωση του πληθωρισμού κοντά στο 2% σε ετήσια βάση και μείωση των μακροχρόνιων επιτοκίων των τίτλων του Δ-μοσίου κοντά στο 8%, εκτιμώμενα με βάση τα σημερινά επίπεδα πληθωρισμού και μακροχρόνιων επιτοκίων των τριών καλύτερων από την άποψη σταθερότητας τιμών των χωρών μελών.

ΒΑΣΙΚΑ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

	1996	1997			1998			
			Θετική εξέλιξη*	Αρνητική εξέλιξη*			Θετική εξέλιξη*	Αρνητική εξέλιξη*
ΑΕΠ (ετήσια πραγμ. Μεταβολή)	2,60%	3,50%			3,70%	(πρόβλεπτ.)		
Χρέος ευρύτερου κυβερν. τομέα (ως % του ΑΕΠ)	111,60%	108,70%			106,20%	(πρόβλεπτ.)		
Έλλειμμα γενικής κυβέρνησης (ως % του ΑΕΠ)	7,50%	4,00%			2,40%	(πρόβλεπτ.)		
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών** (εκατ. δολάρια)	-4,539	-5						
Συναλλαγματικά διαθέσιμα (εκατ. Δολάρια)	19.177	13.300			15.100	(Φεβρουάριος)		
Πληθωρισμός (Δ.Τ.Κ.) (τέλος έτους)	7,30%	4,70%			4,30%	(Φεβρουάριος)		
Επιτόκια Ε.Γ.Ε.Δ. 12μήνου (τέλος έτους)	11,50%	11,30%			12,90%	(Μάρτιος)		
Προσφορά χρήματος M3 (ετήσια % μεταβολή τέλος έτους)	9,30%	9,50%			4,00%	(Ιανουάριος)		
Πιστωτική επέκταση (τέλος έτους)	5,30%	9,30%						

* Έναντι του προηγούμενου έτους

** Το έλλειμμα των τρεχουσών συναλλαγών για το 1997 αποτελεί εκτίμηση

Ο δυσκολότερος στόχος από τους παραπάνω αναμένεται να είναι αυτός της μείωσης του πληθωρισμού στο τέλος του 1999 κοντά στο 2%, μετά μάλιστα την αναζωπύρωση των πληθωριστικών πιέσεων από την υποτίμηση της δραχμής. Σημαντικά εργαλεία για την αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, εκτός από τους αυξημένους ελέγχους στην αγορά για την αποφυγή κερδοσκοπικών ανατιμήσεων στις τιμές των αγαθών, θα είναι τόσο ο περιορισμός της προσφοράς χρήματος, όσο και της πιστωτικής επέκτασης, προχωρώντας με προσεκτικά βήματα σε σταδιακή μείωση των δραχμικών επιτοκίων.

Θετική ήταν η εικόνα που παρουσίασε η ελληνική οικονομία το 1997, καθώς παρουσίασαν βελτίωση τα περισσότερα μακροοικονομικά μεγέθη σε σύγκριση με το 1996. Η θετική αυτή εικόνα επισκιάστηκε μερικώς από την επίθεση που δέχτηκε η δραχμή τους τελευταίους μήνες του προηγούμενου έτους, μετά την κρίση στις ασιατικές χρηματαγορές.

Αναλυτικότερα, κατά το 1997 το ΑΕΠ παρουσίασε πραγματική μεταβολή κατά 3,5% έναντι 2,6% το 1996, το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης περιορίστηκε στο 4,0% του ΑΕΠ έναντι 7,5% το προηγούμενο έτος, το χρέος του ευρύτερου κυβερνητικού τομέα διαμορφώθηκε στο 108,7% του ΑΕΠ έναντι 111,6% το 1996, ο πληθωρισμός στο τέλος του έτους διαμορφώθηκε στο 4,7% σε επίσημη βάση έναντι 7,3% στο τέλος του 1996, καθώς επίσης και η ισοτιμία fixing της δραχμής έναντι της ECU στο τέλος του έτους διαμορφώθηκε στις 312,12 δραχμές έναντι 306,83 δραχμές στο τέλος του 1996.

Στον αντίποδα των θετικών αυτών εξελίξεων βρίσκεται η αύξηση του ελλείμματος του ισοζυγίου των τρεχουσών συναλλαγών σε 5,0 δισ. δολάρια περίπου (εκτίμηση) έναντι ελλείμματος 4,5 δισ. δολάρια το 1996. Η μείωση των συναλλαγματικών διαθεσίμων σε 13,3 δισ. δολάρια το Δεκέμβριο του 1997 έναντι 19,2 δισ. δολάρια το Δεκέμβριο του 1996 και η διατήρηση των επιτοκίων στα ίδια επίπεδα με αυτά στο τέλος του 1996, παρά τη σημαντική μείωση του πληθωρισμού. Η διατήρηση των επιτοκίων σε υψηλά σχετικά επίπεδα οφείλεται στην πίεση που δέχθηκε η ισοτιμία της δραχμής έναντι των ξένων νομισμάτων κατά τους τελευταίους μήνες του προηγούμενου έτους, μετά την κρίση στις διεθνείς χρηματαγορές, καθώς χρησιμοποιήθηκε ως εργαλείο αντιμετώπισης της κρίσης.

Η διατήρηση όμως των εμποκίων σε σχετικά υψηλά επίπεδα στο τέλος του προηγούμενου έτους, η οποία είχε ως αποτέλεσμα τη σημαντική επιβράδυνση της προσφοράς χρήματος και της πιστωτικής επέκτασης αντίστοιχα, βοήθησε στην επίτευξη του στόχου για τον πληθωρισμό που ήταν 4,5% για το Δεκέμβριο του 1997 σε ετήσια βάση, ο οποίος τελικά διαμορφώθηκε στο 4,7% σε ετήσια βάση.

Η σημαντική αυτή επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης της προσφοράς χρήματος M3 συνεχίστηκε και τον Ιανουάριο του 1998 διαμορφώνοντας το ρυθμό αύξησης του στο 4% σε ετήσια βάση, έναντι 9,5% που ήταν τον προηγούμενο μήνα αντίστοιχα. Η επιβράδυνση αυτή επέδρασε θετικά τους πρώτους δύο μήνες του 1998 που ο πληθωρισμός παρουσίασε συνεχή μείωση, φθάνοντας το Φεβρουάριο στο 4,3% σε ετήσια βάση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11. Η ΔΡΑΧΜΗ ΣΤΗ ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η δημιουργία Νομισματικής Ένωσης στην Ευρώπη του 19ου αιώνα σχεδιάστηκε για τους ίδιους λόγους που στην αυγή της νέας χιλιετίας υιοθετείται το ευρώ. Αν και οι διαφορές με την Ευρωπαϊκή Νομισματική Ένωση είναι σημαντικές ο στόχος ήταν κοινός: «η δημιουργία μιας λίμνης νομισματικής σταθερότητας στη μέση ενός ταραγμένου ωκεανού»

Πυλώνες κάθε κρατικής οντότητας από την εποχή της Αναγέννησης, δηλαδή από την εποχή που δημιουργήθηκε το εθνικό αστικό κράτος έως το εννοούμε σήμερα, είναι ο στρατός και το νόμισμα. Δώδεκα ευρωπαϊκές χώρες αποδέχθηκαν τον Φεβρουάριο του 1992, με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, να εκχωρήσουν το κυριαρχικό δικαίωμα του εκδοτικού προνομίου και την αυτονομία στην άσκηση εθνικής νομισματικής πολιτικής, σε όφελος ενός κοινού νομίσματος, του ευρώ, που θα επιτελεί τις τρεις βασικές λειτουργίες του χρήματος (μέσο πληρωμών, μονάδα μέτρησης αξιών και μέσο αποθεματοποίησης πλούτου). Το ευρώ γεννήθηκε την 1η Ιανουαρίου 1999 και από την 1η Ιανουαρίου 2002 αποτελεί νόμιμο χρήμα (legal tender) στις χώρες της ζώνης του ευρώ.

Στη Σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, που έγινε στη Φείρα της Πορτογαλίας τον Ιούνιο, ελήφθη η απόφαση της πλήρους ένταξης της δραχμής στην οικονομία της ζώνης του ευρώ. Τούτο σημαίνει ότι από τον Μάρτιο του 2002 η δραχμή αποτελεί πλέον παρελθόν, όπως άλλωστε και τα άλλα εθνικά νομίσματα των χωρών-μελών. Η 28η Φεβρουαρίου 2002 ήταν η τελευταία ημέρα κυκλοφορίας της δραχμής σε φυσική μορφή.

Η νομισματική ενοποίηση της Ευρώπης δεν αποτελεί το μοναδικό εγχείρημα νομισματικής συνεργασίας στην παγκόσμια οικονομική ιστορία. Υπήρξαν πολλές προσπάθειες χωρών, άλλες επιτυχείς και άλλες όχι, να συνδέσουν τα νομίσματά τους με κάποιο πολύτιμο μέταλλο ή με το νόμισμα της πιο ισχυρής οικονομίας στη γεωγραφική περιοχή τους. Η πρόθεση συμμετοχής τους σε μια νομισματική ένωση υπαγορευόταν από την ανάγκη, πρώτον, της μείωσης του συναλλαγματικού κινδύνου στις μεταξύ τους εμπορικές συναλλαγές, δεύτερον, της μείωσης του πιστωτικού κινδύνου και τρίτον, της εξασφάλισης αξιοπιστίας στην άσκηση αντιπληθωριστικής πολιτικής.

Για την Ελλάδα και τη δραχμή τα διδάγματα του παρελθόντος είναι πολύ σημαντικά. Από την εποχή της δημιουργίας του νεότερου ελληνικού κράτους, οι κυβερνήσεις

κατέβαλαν προσπάθειες, πολλές φορές επώδυνες, να παρακολουθήσουν τις διεθνείς νομισματικές εξελίξεις. Και τούτο διότι κατανοούσαν ότι η συμμετοχή μιας φτωχής περιφερειακής χώρας, με ασθενές νόμισμα και υπανάπτυκτη χρηματαγορά σε μια νομισματική λέσχη ισχυρών οικονομιών, όπως η Λατινική Νομισματική Ένωση (ΛΝΕ) του 19ου αιώνα, βελτιώνει σημαντικά τη διεθνή πιστοληπτική ικανότητα και απέφερε οφέλη σε όρους συναλλαγματικής και νομισματικής σταθερότητας. Αλλά τι ήταν η ΛΝΕ; Για ποιον λόγο δημιουργήθηκε; Γιατί η δραχμή εισήλθε στην Ένωση; Ας πάρουμε την ιστορία από την αρχή.

11.1 Η δημιουργία της Ένωσης

Στην Ευρώπη του 19ου αιώνα δύο χώρες ανταγωνίζονταν μεταξύ τους για πολιτική και οικονομική κυριαρχία, η Μεγάλη Βρετανία και η Γαλλία. Η Μεγάλη Βρετανία από το 1717 ακολουθούσε *de facto* έναν κανόνα χρυσού. Η Γαλλία είχε υιοθετήσει τον διμεταλλισμό και το 1785 όρισε την αναλογία τιμής χρυσού-αργύρου στο 1:15,5, που παρέμεινε σταθερή ως την έναρξη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Η κυριαρχία του Ναπολέοντα στην Ευρώπη ανέδειξε το γαλλικό φράγκο σε διεθνές νόμισμα στην περιοχή και κατέδειξε την ανάγκη υιοθέτησης του διμεταλλικού συστήματος της Γαλλίας. Ακόμη και μετά τους ναπολεόντειους χρόνους η Γαλλία ήταν για τις χώρες του γεωγραφικού της περίγυρου ο κύριος εισαγωγέας των προϊόντων τους και ο βασικός δανειστής τους.

Η ΛΝΕ θεωρείται από πολλούς ιστορικό ανάλογο του πρόσφατου εγχειρήματος της Ευρωπαϊκής Νομισματικής Ένωσης. Σχεδιάστηκε για τους ίδιους λόγους που στην αουγή της νέας χιλιετίας υιοθετείται το ευρώ, δηλαδή «τη δημιουργία μιας λίμνης νομισματικής σταθερότητας στη μέση ενός ταραγμένου ωκεανού». Ήταν στην ουσία ένα μεταλλικό καθεστώς, στο οποίο τα δύο πολύτιμα μέταλλα, χρυσός και άργυρος, χρησιμοποιούνταν ως *numeraire*, δηλαδή ως μέτρο προσδιορισμού της αξίας όλων των υπολοίπων νομισμάτων. Το όφελος από τη δημιουργία της ΛΝΕ ήταν ο μετριασμός των διακυμάνσεων στην αγοραία τιμή χρυσού και αργύρου που προκαλούνταν από τις ανακαλύψεις νέων κοιτασμάτων του πολύτιμου μετάλλου.

11.2 Σημαντικές διαφορές

Υφίστανται ωστόσο σημαντικές διαφορές. Πρώτον, η ΛΝΕ ήταν μια λέσχη νομισματικής σταθερότητας στην οποία συμμετείχε ένας εξαιρετικά περιορισμένος αριθμός χωρών με στενούς γεωγραφικούς, ιστορικούς και εμπορικούς δεσμούς. Βασίζόταν στην κυκλοφορία μεταλλικών νομισμάτων και επέβαλε σταθερές ισοτιμίες. Η Ευρωπαϊκή Νομισματική Ένωση αποτελεί μετεξέλιξη μιας ήδη υφιστάμενης κοινής αγοράς 15 χωρών. Δεύτερον, στη ΛΝΕ δεν υπήρχε ένα κοινό νόμισμα που να επιτελεί τις λειτουργίες του χρήματος. Αν και το γαλλικό φράγκο ήταν το διεθνές αποθεματικό μέσο, επιτρεπόταν η παράλληλη κυκλοφορία όλων των εθνικών νομισμάτων στις εγχώριες συναλλαγές. Τρίτον, στη ΛΝΕ δεν υπήρχε μια κεντρική νομισματική αρχή, όπως η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Ο έλεγχος της προσφοράς χρήματος παρέμενε στις εθνικές νομισματικές αρχές. Δεν υπήρχε καμία συμφωνία για την έκδοση τραπεζογραμμάτων από κάθε χώρα-μέλος. Η μόνη συμφωνία αφορούσε το εκδοτικό προνόμιο νομισμάτων χαμηλών υποδιαίρεσεων (6 φράγκα ανά κάτοικο) και ο μόνος νομισματικός περιορισμός ήταν το υφιστάμενο απόθεμα σε μεταλλικό. Τέταρτον, σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί η ΛΝΕ προβάλαμας για τη δημιουργία πολιτικής ένωσης. Πέμπτον, η συμμετοχή στη ΛΝΕ απαιτούσε νομισματική πειθαρχία, αλλά αυτή δεν επιχειρήθηκε να εξασφαλιστεί μέσω ενός θεσμικού πλαισίου που να επιβάλλει αυστηρά κριτήρια στη δημοσιονομική διαχείριση εκ μέρους είτε των υπενηφίων χωρών (Συνθήκη Μάαστριχτ) είτε των συμμετεχουσών χωρών (Σύμφωνο Σταθερότητας).

Οι μεγάλες ανακλύψεις χρυσού κατά τις δεκαετίες του 1850 και του 1860 μείωσαν την τιμή αγοράς του χρυσού σε σχέση με τον άργυρο, προκαλώντας εισροή χρυσού και εκροή αργύρου. Η εσωτερική αξία των αργυρών νομισμάτων, δηλαδή η τιμή του περιεχόμενου αργύρου, υπερέβαινε την ονομαστική αξία τους. Λιώνονταν λοιπόν για να πουληθούν ως μέταλλο. Η σπανιότητα των αργυρών νομισμάτων προκάλεσε σημαντικές δυσχέρειες στις συναλλαγές. Η Γαλλία, το Βέλγιο, η Ιταλία και η Ελβετία αποφάσισαν να συνεργαστούν για τη διατήρηση του διμεταλλισμού. Στις 23 Δεκεμβρίου 1865 υπεγράφη στο Παρίσι η συνθήκη ίδρυσης της ΛΝΕ. Οι νομισματικές αρχές κάθε χώρας ήταν υποχρεωμένες να εκδίδουν χρυσά και αργυρά νομίσματα ίσου βάρους και βαθμού καθαρότητας στη σταθερή αναλογία 1:15,5. Το γαλλικό φράγκο αργυρό και χρυσό πεντόφραγκο αποτέλεσε την κοινή νομισματική μονάδα. Η τράπεζα της Γαλλίας διατηρούσε μεγάλα αποθέματα σε μεταλλικό (κυρίως

σε άργυρο), ανταλλάσσοντας κατά το δοκούν τα τραπεζογραμμάτια είτε με χρυσό είτε με άργυρο, και λειτουργούσε ως «δανειστής ύστατης προσφυγής» για τις άλλες κεντρικές τράπεζες.

Η έναρξη του Γαλλοπρωσικού Πολέμου (1870-71) σηματοδότησε το τέλος του διμεταλλισμού. Η Γαλλία έχασε τον πόλεμο και η Γερμανία, με την τεράστια πολεμική αποζημίωση σε χρυσό που έλαβε από τη Γαλλία, χρηματοδότησε τη μετάβασή της στον κανόνα χρυσού. Οι μαζικές πωλήσεις αργύρου προκάλεσαν την απότομη υποτίμησή του, απειλώντας με έξαρση του πληθωρισμού τις χώρες σε κανόνα αργύρου. Το 1878 οι χώρες της ΛΝΕ ανέστειλαν οριστικά την κοπή αργυρών νομισμάτων, υιοθετώντας τον κανόνα χρυσού.

11.3 Η εμπειρία της δραχμής

Η Ελλάδα υιοθέτησε τον διμεταλλισμό το 1833 με την εισαγωγή της δραχμής του Όθωνα. Η δραχμή βασιζόταν στο διστήλο, ένα κατ' εξοχήν αργυρό νόμισμα που χρησιμοποιούνταν στις εμπορικές συναλλαγές των ισπανικών αποικιών της Νότιας Αμερικής με κύριο χαρακτηριστικό την εύκολη παραχάραξή του. Για τη διευκόλυνση των συναλλαγών εξαιτίας της περιορισμένης ποσότητας δραχμών σε κυκλοφορία, επιτρεπόταν διά νόμου η ελεύθερη κυκλοφορία ξένων νομισμάτων. Στην πλειονότητά τους όμως ήταν φθαρμένα, με ονομαστική αξία πολύ μεγαλύτερη από την αγοραστική τους. Το «κακό» νόμισμα γρήγορα έδωσε την ασημένια δραχμή. Οι κάτοχοί τους τα αντάλασαν με δραχμές, τις οποίες στη συνέχεια έλιωναν για να πάρουν το πολύτιμο μέταλλο. Στα μέσα της δεκαετίας του 1860 η Ισπανία εγκατέλειψε το νομισματικό σύστημα του διστήλου. Την ίδια εποχή οι διεθνείς εμπορικές συναλλαγές γίνονταν σε νόμισμα ευθέως μετατρέψιμο σε πολύτιμο μέταλλο σε ορισμένη αναλογία. Οι ελληνικές κυβερνήσεις προσδοκούσαν ότι με την ένταξη της χώρας στη ΛΝΕ θα επιλυόταν το νομισματικό πρόβλημα (Κεχαγιάς, 1875). Πρώτον, η χώρα δεν θα αντιμετώπιζε πλέον σπανιότητα χρήματος, αφού οι εγχώριες συναλλαγές θα διεξάγονταν και σε γαλλικά φράγκα. Δεύτερον, η σύνδεση της δραχμής με το γαλλικό φράγκο σε μια σταθερή τιμή θα μετρίαζε τις συναλλαγματικές διακυμάνσεις και, τρίτον, θα βελτιωνόταν η πρόσβαση στη διεθνή χρηματαγορά του Παρισιού.

Με τον νόμο *Περί Νομισματικού Συστήματος* (Απρίλιος, 1867) η Ελλάδα υπέγραψε τη συμφωνία της ΛΝΕ, αποδεχόμενη την αρχή του διμεταλλισμού και την ταύτησή της

χρυσής δραχμής με το χρυσό γαλλικό φράγκο (ισοτιμία 1:1). Η επιβολή της αναγκαστικής κυκλοφορίας τον Δεκέμβριο του 1868 εν όψει των πολεμικών γεγονότων στην Κρήτη αφενός, και οι ανεπαρκείς εκδόσεις της νέας δραχμής αφετέρου, ανέβηκαν την εφαρμογή του συστήματος της ΛΝΕ. Η μετατρεψιμότητα επανήλθε το 1870 μετά τον τερματισμό των εχθροπραξιών. Η προετοιμασία όμως για τη συμμετοχή στη ΛΝΕ καθυστέρησε. Νέες πολεμικές περιπέτειες με την Τουρκία υποχρέωσαν την Ελλάδα σε μονιμότερη αναστολή της μετατρεψιμότητας της δραχμής. Στο μεταξύ οι διεθνείς νομισματικές συνθήκες άλλαξαν με την κατάρρευση του διμεταλλισμού και τη σύνδεση των χωρών της ΛΝΕ με τον κανόνα χρυσού.

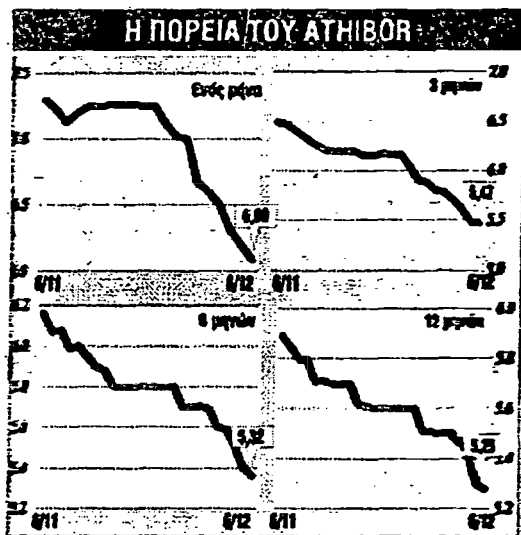
11.4 Συναλλαγματικές κρίσεις

Ωστόσο σε όλη τη διάρκεια του 19ου αιώνα οι κυβερνήσεις κατέβαλαν αξιόπιστες προσπάθειες επανφοράς της μετατρεψιμότητας με απώτερο σκοπό τη βελτίωση της διεθνούς πιστοληπτικής ικανότητας. Η αντιπληθωριστική πολιτική μετά το τέλος των εχθροπραξιών το 1869 και το 1878, η υποτίμηση της δραχμής το 1882, η ολιγόμηνη (ανεπιτυχής όμως) σύνδεση με τον διεθνή κανόνα χρυσού το 1885, η αποφυγή της νομισματικής χρηματοδότησης των δημοσιονομικών ελλειμμάτων μετά το 1885 και η προσφυγή σε υπέρμετρο εξωτερικό δανεισμό αποτελούν ιστορικές διαπιστώσεις μιας τέτοιας συμπεριφοράς. Υστερα από μια μακρόχρονη περίοδο (πάνω από 40 έτη), κατά τη διάρκεια της οποίας η χώρα είχε την εμπειρία μιας οξείας οικονομικής κρίσης που κορυφώθηκε με την πτώχευση του 1893, γνώρισε εθνικές περιπέτειες με τον πόλεμο του 1897 αλλά και αναγκάστηκε να δεχθεί την επιβολή πειθαρχίας στη δημοσιονομική και νομισματική διαχείριση μέσω της εγκαθίδρυσης του Διεθνούς Ελέγχου το 1898. Η δραχμή επέτυχε εν τέλει την ένταξή της στη ΛΝΕ τον Μάρτιο του 1910. Η σύνδεσή της με το γαλλικό φράγκο έγινε στην αρχική ισοτιμία 1:1 εγκαινιάζοντας τη «χρυσή εποχή» της δραχμής που διακόπηκε όμως βίαια το 1914. Με την έναρξη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου τερματίζεται η ειρηνική περίοδος στην Ευρώπη. Η παγκόσμια οικονομία εισήλθε σε μια περίοδο έντονων νομισματικών και συναλλαγματικών κρίσεων που διήρκεσε ως το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. (ΤΟ ΒΗΜΑ . 31-12-200,0 Κωδικός άρθρου: Β13156Β101)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12. ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΡΕΙΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

ΑΠΟΚΛΙΜΑΚΩΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ

ΕΛΛΕΙΨΗ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΕΝΔΥΧΥΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΧΜΗΣ

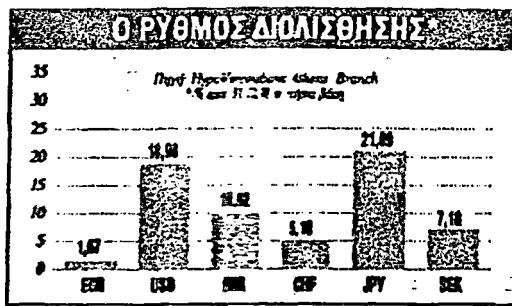

ΣΥΝΘΗΚΕΣ έλλειψης ρευστότητας

δημιούργησε στις 4/12/2000 στη διατραπεζική αγορά χρήματος η μικρότερη της αναμενόμενης παρέμβαση της Τραπέζης Ελλάδος στο αμετάβλητο επιτόκιο 6,50%, προκαλώντας την αύξηση των overnight επιτοκίων στο επίπεδο του επιτοκίου Lombard. Αντίθετα, στο fixing δεν καταγράφηκε παρέμβαση της κεντρικής τράπεζας, με το ευρώ να παραμένει αμετάβλητο σε σύγκριση με την Τρίτη (5/12/2000) στις 340,64 δρχ.. το

δολάριο να εξασθενεί στις 385,18 δρχ. και τη βρετανική στερλίνα [GBP=X] να "κάνει" 0,98% της προχθεσινής αξίας της για να κατέλθει στις 553,10 δρχ..

Ανοδος του overnight επιτοκίου στο επίπεδο του 7,50% καταγράφηκε χθες στη διατραπεζική αγορά χρήματος, καθώς η κεντρική τράπεζα παρενέβη με μόλις 527 δισ.δρχ. - 10,9 δισ.δρχ. μέσω της καθιερωμένης δημοπρασίας κλιμάκωσης κυματούσεων 14 ημερών της Τετάρτης και 516,1 δισ.δρχ. μέσω δολαριακού swap διάρκειας δύο εβδομάδων - ενώ "έληγε" 1 τρισ.δρχ.. Διαπραγματευτικοί κύκλοι ανέφεραν στη "Ν" ότι με το overnight επιτόκιο στο χθεσινό επίπεδο, οι τράπεζες κάνουν πλέον μερική χρήση του δικαιώματός τους στη διευκόλυνση Lombard της Τραπέζης Ελλάδος (ΤτΕ), το επιτόκιο της οποίας μετά και από την τελευταία μείωση (28/11) βρίσκεται στο 7,25%. Οι ίδιες πηγές εξέφρασαν την εκτίμηση ότι η έλλειψη ρευστότητας θα συνεχίσει να καταγράφεται τουλάχιστον έως και την ερχόμενη Δευτέρα (11/12).

Στην ίδια αγορά, το ενδιαφέρον εστιάστηκε χθες στις μικρές διάρκειες (έως και τον ένα μήνα), καθώς τα μεσομακροπρόθεσμα επιτόκια έχουν πλέον ολοκληρώσει την κορεία σύγκλιση τους προς τα αντίστοιχα ισχύοντα στην ευρωζώνη. Πηγές dealing rooms επεσήμαναν

ότι, μετά και από τη χθεσινή απόφαση της ΤτΕ ν' αφήσει τα επιτόκιά της αμετάβλητα, η διατραπεζική αγορά χρήματος περιμένει τρεις ξεχωριστές παρεμβάσεις από την κεντρική τράπεζα για τις επόμενες ισάριθμες Τετάρτες που ατομένουν έως το τέλος του έτους (0,50%, 0,50% και 0,75%) και όχι μία μεγάλη μείωση επιτοκίων. Υπενθυμίζεται ότι, η "απόσταση" που χωρίζει τα επιτόκια δραχμής από τα επιτόκια ευρώ ανέρχεται σήμερα σε 175 μονάδες βάσης.

Πάντως, τα επιτόκια overnight και tom next των τραπεζών Εθνική και Alpha διαμορφώθηκαν χθες σε 7,00%-7,50% και για αμφότερες τις τράπεζες το short next διαμορφώθηκε στο 6,50%-7,00%, με τα διατραπεζικά επιτόκια τριών εβδομάδων στο επίπεδο του 6,00%-6,50%, του μήνα στο 5,80%-6,05% και των έξι μηνών στο 5,10%-5,30%. Εξ' άλλου, το Athibor μηνός διαμορφώθηκε σε 6,09%, δύο μηνών σε 5,55% και τριών μηνών σε 5,47%.

Σχεδόν ανύπαρκτη χαρακτηρίζουν πλέον διαπραγματευτικοί κύκλοι τη διατραπεζική αγορά δραχμής-συναλλάγματος τις τελευταίες ημέρες, με ιδιαίτερα μικρό αριθμό πράξεων να πραγματοποιούνται σε καθημερινή βάση. Στα forward rates για το τέλος του έτους, η ισοτιμία δραχμής/ευρώ βρισκόταν χθες στο επίπεδο 340,90 δρχ., ενώ στο fixing το ευρώ παρέμεινε αμετάβλητο έναντι του εθνικού νομίσματος, με το δολάριο ΗΠΑ να εξασθενεί αντίστοιχα κατά 0,29%. Αν και πριν από περίπου ενάμισιο μήνα είχαν κάνει την εμφάνισή τους στην αγορά φήμες ότι η δραχμή θα εισερχόταν στην ευρωζώνη με αναθεωρημένη ισοτιμία, αυτές δεν επιβεβαιώθηκαν, όπως άλλωστε αντικατοπτρίζεται και στις προσδοκίες των διαπραγματευτών μέσω των forward rates.

Κατά τη διάρκεια της χθεσινής ημέρας, στην αγορά spot το ευρώ διακυμάνθηκε στο περιορισμένο πεδίο των 340,57-340,63 δρχ., ενώ το δολάριο στο 384,20-388,20 δρχ..

Στο fixing, το εθνικό νόμισμα ενισχύθηκε έναντι των 100 ιαπωνικών γιεν [JPY=¥] □
κατά 1,60 δρχ. για να διαμορφωθεί στις 347.43 δρχ., ενώ το ελβετικό φράγκο
παρέμεινε σχεδόν αμετάβλητο σε σύγκριση με προχθές, για να "κλείσει" στις 225.40
δρχ.. (**ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ**, Πέμπτη, 7 Δεκεμβρίου 2000

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13. ΟΙ ΞΕΝΟΙ ΈΚΑΝΑΝ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΕ ΤΗ ΔΡΑΧΜΗ

Στις 25/2/1998 έγινε νέα απόπειρα κατά της δραχμής. Αφορμή ήταν μία ακόμα έκθεση για την πορεία και τις προοπτικές της δραχμής, που συντάχθηκε από αναλυτές της επενδυτικής εταιρείας «Goldman Sachs». Στην έκθεση αυτή, που έχει τίτλο «Η δραχμή κάτω από πίεση», οι συντάκτες της διατυπώνουν την άποψη ότι αν η Ελλάδα δεν αφήσει τη δραχμή, που τη θεωρούν υπερτιμημένη, να διαλισθίσει σύντομα τότε μπορεί να γίνει αναπόφευκτη μια υποτίμηση μέχρι 20%.

Οι συντάκτες της έκθεσης, η οποία ως σημειωθεί ότι διοχετεύθηκε χθες στην Αθήνα από κύκλους της αντιπολίτευσης, υποστηρίζουν ότι η προσαρμογή της ισοτιμίας δεν σημαίνει και καταστροφή, γιατί, όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν, αν συνεχισθεί η αυστηρή οικονομική πολιτική τότε η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού δεν θα ξεφύγει από τον έλεγχο και η Ελλάδα θα μπορέσει να ενταχθεί και στην ΟΝΕ.

Στη δωδεκάσελιδη έκθεση γίνεται καταγραφή των εξελίξεων και των προοπτικών για όλα τα μεγέθη της ελληνικής οικονομίας (πληθωρισμός, έλλειμμα ισοζυγίου, χρέος, επιτόκια κ.ά.). Τονίζεται επίσης ότι η πολιτική της σκληρής δραχμής που εφαρμόζεται από το 1994 είναι το κλειδί της μακροοικονομικής πολιτικής για τη συμμετοχή της χώρας στην ΟΝΕ το 2001. Χαρακτηρίζεται επίσης η δραχμή ως υπερτιμημένη.

13.1 Η Κυβέρνηση

Κυβερνητική πηγή, στην οποία τέθηκε υπόψη η έκθεση της «Goldman Sachs», έκανε την ακόλουθη δήλωση:

«Η πολιτική μας είναι δεδομένη και η κυβέρνηση είναι προετοιμασμένη για τους επόμενους δύο-τρεις μήνες, μέχρι να λήξει το θέμα του ευρώ, για να αντιμετωπίσει τέτοιου είδους φημολογίες. Και έχει λάβει όλα τα μέτρα για τη θωράκιση του νομίσματος».

Άλλη κυβερνητική πηγή τόνιζε ότι δεν υπάρχει λόγος ανησυχίας.

Πάντως στις 25/2/1998 πραγματοποιήθηκε σύσκεψη όπου ο υφυπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών κ. Γιάννος Παπαντωνίου και ο διοικητής της Τραπέζης της Ελλάδος εξέτασαν πάλι τα μέτρα που εφαρμόζονται για τη θωράκιση της δραχμής.

13.2 Η Ευρωπαϊκή Ένωση

Σύμφωνα με έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που δόθηκε στις 25/2/1998 στη δημοσιότητα στις Βρυξέλλες, η ελληνική οικονομία παρουσιάζει τους πιο ταχείς ρυθμούς περιορισμού του ελλείμματος και του πληθωρισμού από τις υπόλοιπες στην Κοινότητα, στην κατεύθυνση της σύγκλισης και παρ' όλο που θα αποκλεισθεί θα βρεθεί κοντά στην τροχιά των κριτηρίων του Μάαστριχτ, όταν κριθεί οριστικά σε λίγο καιρό (1η Μαΐου) από την Ευρωπαϊκή Ένωση ποια νομίσματα θα προσχωρήσουν οριστικά στο κοινό νόμισμα το ευρώ.

Σύμφωνα με τις κοινοτικές προβλέψεις (τα οριστικοί δείκτες πρόκειται να ανακοινωθούν από την Κομισιόν στις 25 Μαρτίου) η ανάπτυξη στην Ελλάδα θα είναι της τάξεως του 3,5% το 1998 και 3,9% το 1999. ο πληθωρισμός θα περιορισθεί στο 4,5% και 3,5% αντίστοιχα, το έλλειμμα του Δημοσίου θα είναι 3,0% και 3,1%, ενώ το χρέος του Δημοσίου θα κυμανθεί στο 106,4% το '98 και 104,2% το '99.

Η έκθεση εντάσσεται στο πλαίσιο των προετοιμασιών των μεγάλων προσανατολισμών που θα υιοθετήσουν τον Ιούνιο οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων στο Κάρντιφ, και θα αποτελέσει το έναυσμα για να γνωμοδοτήσει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Σύμφωνα με τις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής τα κράτη - μέλη θα πρέπει να εμβαθύνουν τις διαρθρωτικές αλλαγές που θα πρέπει μακροπρόθεσμα να βελτιώσουν τις αγορές των προϊόντων και των υπηρεσιών καθώς και την αγορά εργασίας.

13.3 Το Χρηματιστήριο

Στο μεταξύ χθες επικράτησε ηρεμία στο Χρηματιστήριο και στην αγορά της δραχμής και του συναλλάγματος. Ο γενικός δείκτης τιμών σημείωσε οριακή πτώση κατά 0,34%, ενώ τα επιτόκια έπεσαν πάλι κατά 0.5-1 ποσοστιαία μονάδα.

Παράλληλα η Τράπεζα της Ελλάδος απορρόφησε ρευστότητα 400 δισ. δραχμών για 14 ημέρες και με επιτόκιο 17%, ενώ προσέφερε 61.7 δισ. δραχμές για μία ημέρα με επιτόκιο 17,5%. (ΤΑ ΝΕΑ , 26-02-1998 , Σελ.: Ν60
Κωδικός άρθρου: A16075N601)

13.4 Διαρθρωτικές αλλαγές .Ενίσχυση της δραχμής έναντι του δολαρίου

Η παρέμβαση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας «αποτυπώθηκε» χθες στην ισοτιμία δραχμής - δολαρίου, με το εθνικό νόμισμα να ενισχύεται έναντι του αμερικανικού. Στο fixing διαμορφώθηκε στις 393,59 δραχμές από 398,57 δραχμές, ενώ το εθνικό νόμισμα συνέχισε τη διολίσθηση έναντι του ευρώ, με την ισοτιμία τους να διαμορφώνεται χθες στις 340,11 δραχμές. Στις διεθνείς αγορές το ευρώ στις 10/11/2000 έφτασε στην ανώτερη ισοτιμία του, των τελευταίων εβδομάδων, προς το δολάριο, ξεπερνώντας τα 87 σεντς. Αργότερα όμως το ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα σημείωσε ελαφρά υποχώρηση και διαμορφωνόταν στα επίπεδα κάτω των 86,50 σεντς.

Αργότερα το μεσημέρι, μάλιστα, η ισοτιμία ευρώ-δολαρίου έπεσε ακόμη και στα επίπεδα των 86,30 σεντς, έχοντας ακόμη πτωτικές τάσεις. ΤΑ ΝΕΑ . 11-11-2000 ,
Σελ.: 107

Κωδικός άρθρου: A168921072

ΕΣΟΤΕΡΑ ΦΟΡΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΙΣΟΤΗΜΙΩΝ ΤΗΣ ΔΡΑΧΜΗΣ

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ	28.06.96	31.12.96	σε ετήσια βάση	
			28.06.96	31.12.96
EUR	1,93%	3,23%	0,79%	1,66%
USD	25,66%	35,78%	10,46%	18,37%
GBP	9,58%	18,72%	3,91%	9,61%
CHF	12,53%	9,95%	5,11%	5,11%
JPY	58,79%	39,69%	23,98%	20,37%
SEK	3,15%	13,41%	1,29%	6,88%
NOK	5,89%	13,22%	2,40%	6,79%
CAD	20,81%	33,33%	8,49%	19,68%
AUD	12,12%	21,42%	4,94%	11,00%

Πηγή: Bayerische - Vereinsbank Athens Branch

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14. ΜΕ ΥΨΗΛΟΤΕΡΗ ΙΣΟΤΙΜΙΑ ΣΤΗΝ ΟΝΕ, ΞΧΥΡΟΤΕΡΕΣ ΠΙΕΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η ελληνική οικονομία θα συμμετέχει στην ΟΝΕ με συναλλαγματική ισοτιμία της δραχμής υψηλότερη από ό,τι αρχικά είχε προβλεφθεί. Αυτό εκλαμβάνεται από τις χρηματιστικές αγορές και την ίδια την ελληνική κυβέρνηση ως σημείο υγείας της ελληνικής οικονομίας. Ωστόσο, επειδή ο μακροχρόνιος ρυθμός αύξησης της παραγωγικότητας στην Ελλάδα υστερεί έναντι του αντίστοιχου ευρωπαϊκού μέσου όρου, θα πρέπει να αναμένουμε την ένταση των πιέσεων που ασκούνται στους πραγματικούς μισθούς, καθώς και την εντατικοποίηση των ρυθμών επιβολής διαρθρωτικών αλλαγών στην αγορά εργασίας.

14.1 Το χρονικό ενός προαναγγελθέντος θριάμβου

Η ελληνική κυβέρνηση, ανακοίνωσε αιφνιδιαστικά την αλλαγή της συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής με την οποία η Ελλάδα θα συμμετέχει στην ΟΝΕ από τον 1^η Ιανουαρίου 2001. Αυτά τα επιτεύγματα αφορούν, πρώτον, στα νομισματικά κριτήρια της σύγκλισης, όπως η πτώση του πληθωρισμού στο επίπεδο του 2%, η περιστολή των δημοσίων ελλειμμάτων, η δειλή πλην όμως υπαρκτή μείωση του δημοσίου χρέους και η πτώση των επιτοκίων. Αφορούν, όμως, και σε ορισμένα πραγματικά μεγέθη της οικονομίας, όπως ο ρυθμός μεγέθυνσης του ΑΕΠ, οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου και η παραγωγικότητα της εργασίας. Η ανεργία, βεβαίως, ακολουθεί ανοδική πορεία, αλλά αυτό το γεγονός αντιμετωπίζεται από τις χρηματιστικές αγορές ως κοινωνικό πρόβλημα και όχι ως οικονομικής τάξεως φαινόμενο.

Η συμμετοχή της Ελλάδας στην ΟΝΕ αντιμετωπίζεται ως σταθμός στην ιστορία της χώρας και οι προσδοκίες για τις επιπτώσεις στην ελληνική οικονομία είναι εξαιρετικά θετικές. Εντούτοις, πέραν των θριαμβευτικών τόνων της κυβέρνησης, οι προσδοκίες που αναπτύσσουν οι εργαζόμενοι ενδέχεται να είναι αδικαιολόγητα αισιόδοξες.

Αλλάζοντας “κανάλι προσαρμογής”

Εφόσον τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομίας υστερούν σε σύγκριση με αυτά των περισσότερων εκ των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

η προσαρμογή στον διεθνή ανταγωνισμό στην βραχυπρόθεσμη και την μεσοπρόθεσμη διάρκεια μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσω της προσαρμογής των τιμών των εγχώριων προϊόντων, δηλαδή μέσω της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας τιμής. Αυτό δεν αποτελεί νέα πραγματικότητα αφού η Ελλάδα είναι μια ανοιχτή οικονομία και συμμετέχει ήδη στον διεθνή ανταγωνισμό. Αυτό που αλλάζει και πού θα επιφέρει σημαντικές αλλαγές στην λειτουργία του παραγωγικού συστήματος στην Ελλάδα είναι ο τρόπος με τον οποίο θα προσαρμόζονται οι τιμές των ελληνικών προϊόντων στον διεθνή ανταγωνισμό.

Υπάρχουν τέσσερις τρόποι προσαρμογής μιας χώρας στις πιέσεις του διεθνούς ανταγωνισμού: η μεταβολή της συναλλαγματικής της ισοτιμίας, η μείωση του κόστους παραγωγής, η μείωση των περιθωρίων κέρδους, και τέλος, η αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας και η βελτίωση της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας της οικονομίας (δηλαδή της ανταγωνιστικότητας που δεν οφείλεται στις τιμές, αλλά σε όλους τους άλλους παράγοντες).

Με την ύπαρξη του ευρώ, η Ελλάδα δεν θα έχει πλέον την δυνατότητα να αποφασίζει για την υποτίμηση ή την ανατίμηση του νομίσματός της. Με άλλα λόγια, η χρήση της συναλλαγματικής πολιτικής σαν τρόπος προσαρμογής στον διεθνή ανταγωνισμό αναιρείται.

Συνεπώς, σαν μέσα βραχυπρόθεσμης προσαρμογής απομένουν, είτε η μείωση του κόστους παραγωγής, είτε η μείωση των περιθωρίων κέρδους. Σαν μέσα μακροπρόθεσμης προσαρμογής εμφανίζονται αφενός μεν η βελτίωση της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας, αφετέρου δε η αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας με ρυθμούς που υπερβαίνουν τον μέσο ευρωπαϊκό όρο.

Σε ό,τι αφορά την βραχυπρόθεσμη διάρκεια, υπάρχει ο κίνδυνος, η προσαρμογή να βαρύνει την εργασία, να έχουμε, δηλαδή, αναδιανομή του εισοδήματος σε βάρος της εργασίας. Ενώ η προσαρμογή της εθνικής οικονομίας στις απαιτήσεις της διεθνοποίησης "υπό κανονικές συνθήκες" (δηλαδή όταν υπάρχουν ξεχωριστά εθνικά νομίσματα) πραγματοποιείται με εργαλείο την συναλλαγματική, την νομισματική και την δημοσιονομική πολιτική, η συμμετοχή στην ΟΝΕ θα αφαιρέσει από την οικονομική πολιτική αυτήν την δυνατότητα. Θα μεταφερθεί, έτσι, ολόκληρη η πίεση του διεθνούς ανταγωνισμού στην αμοιβή εργασίας. Στην αντίθετη περίπτωση, το

βάρος της προσαρμογής θα μεταφερθεί στα περιθώρια κέρδους των επιχειρήσεων. Επειδή, ως γνωστόν, στην κοινωνία που ζούμε το ισχυρό μέρος είναι οι επιχειρήσεις, η επιλογή του πρώτου "καναλιού" προσαρμογής θα πρέπει να θεωρείται εξαιρετικά πιθανό.

14.2 Το στοίχημα της παραγωγικότητας

Ωστόσο, ούτε η συνεχής μεταφορά του βάρους της προσαρμογής στον κόσμο της εργασίας, ούτε η συνεχής μείωση των περιθωρίων κέρδους αποτελούν λύσεις μακράς πνοής. Διότι η μεν πρώτη επιδεινώνει σοβαρά το βιοτικό επίπεδο των μισθωτών, η δε δεύτερη υποσκάπτει την ικανότητα των επιχειρήσεων να επενδύουν. Για τον λόγο αυτό, αυτά τα δύο "κανάλια προσαρμογής" αποτελούν βραχυπρόθεσμες ή έστω μεσοπρόθεσμες διευθετήσεις.

Η μοναδική λύση βρίσκεται στην αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας και της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας.

Ενδεχομένως η μακροχρόνια τάση αύξησης της παραγωγικότητας στην Ελλάδα θα βελτιωθεί καθώς οι ρυθμοί οικονομικής μεγέθυνσης φαίνονται να ακολουθούν, στο εξής, ανοδική πορεία στην οποία συμπαρασύρουν και τις επενδύσεις, ενώ ταυτοχρόνως, ο μηχανικός εξοπλισμός αποκτά αυξανόμενη συμμετοχή σ' αυτές. Επίσης, θετική επίδραση στην αύξηση της παραγωγικότητας αναμένεται να έχουν τα μεγάλα δημόσια έργα και η διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων στην Ελλάδα. Ορισμένοι παρατηρητές υποστηρίζουν ότι στην άνοδο της παραγωγικότητας θα συμβάλλουν και τα προγράμματα κατάρτισης που έχουν πραγματοποιηθεί μαζικά στην χώρα κατά τα τελευταία έτη.

Η παραγωγικότητα της εργασίας έχει επιταχυνθεί κατά τα τελευταία έτη. Ωστόσο, υπάρχει ο κίνδυνος αυτό να αποδειχθεί πιθανότατα μια συγκυριακή εξέλιξη, δηλαδή αντιστρέψιμη, στην πρώτη ύφεση που θα επέλθει. Διότι, στην διάρκεια της οικονομικής ανάκαμψης, η αύξηση της παραγωγής οδηγεί και σε αυξήσεις της παραγωγικότητας για λόγους που σχετίζονται με τον οικονομικό κύκλο. Εάν αναλύσουμε τα στοιχεία της παραγωγικότητας, μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι η άνοδος της παραγωγικότητας των τελευταίων ετών στην Ελλάδα ενδέχεται να

αποτελεί απλώς μια συγκυριακή άνοδο που σχετίζεται με την πορεία του οικονομικού κύκλου.

Η διαφορά της παραγωγικότητας που χωρίζει την Ελλάδα από τις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μπορεί να μειωθεί μόνον μακροπρόθεσμα. Πρώτον, διότι η απόσταση αυτή είναι πολύ μεγάλη (είτε ως απόλυτα μέγεθος, είτε ως ρυθμός μεταβολής), και δεύτερον, διότι η μακροχρόνια τάση αύξησης της παραγωγικότητας είναι ένα εξαιρετικά δυσμετάβλητο μέγεθος, που μεταβάλλεται "αργόσυρτα".

Για τον λόγο αυτό, εάν δεν υπάρξει ενίσχυση των πολιτικών που αποσκοπούν στην τεχνολογική και οργανωτική αναβάθμιση του παραγωγικού συστήματος, στην αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας, στην βελτίωση των γνώσεων και των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού, στον εκσυγχρονισμό πεπαλαιωμένων εργασιακών διαδικασιών, ολόκληρη η πίεση του διεθνούς ανταγωνισμού, στα πλαίσια της ΟΝΕ, θα μεταφέρεται στους μισθούς.

14.3 Σχόλιο

Για να αναλάβουν οι μισθοί τον ρόλο του "καναλιού προσαρμογής", θα απαιτηθεί από την αγορά εργασίας να είναι αρκετά ευέλικτη ώστε οι μισθοί να είναι επαρκώς ελαστικοί. Αν όμως η αγορά εργασίας δεν είναι ικανή ή πρόθυμη να ανταποκριθεί σε μια τέτοια πρόκληση, δηλαδή εάν υπάρξουν στοιχεία που εμποδίζουν τις απαιτούμενες αλλαγές ως προς το ύψος των μισθών, τον χρόνο και την κινητικότητα της εργασίας, η αναγκαία προσαρμογή της οικονομίας θα πραγματοποιηθεί σε βάρος της παραγωγής και της απασχόλησης. Μια τέτοια εξέλιξη σημαίνει αύξηση του ποσοστού ανεργίας και μείωση του ύψους της παραγωγής. Με αυτά τα δεδομένα, μπορεί κάποιος να προβλέψει με αρκετή βεβαιότητα ότι στην Ελλάδα θα υιοθετηθούν οι απόψεις των υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και των άλλων διεθνών οργανισμών (ΟΟΣΑ και ΔΝΤ) για μεταρρύθμιση και αντιστοίχιση του συνόλου των παραγόντων που προσδιορίζουν το ύψος των μισθών. Με άλλα λόγια, οι πολιτικές που θα υιοθετηθούν κατά τα επόμενα χρόνια θα αποβλέπουν κατά κύριο λόγο στην αύξηση της ελαστικότητας των μισθών με βάση τις διαφορές παραγωγικότητας και στην γενική συγκράτηση των μισθών στα πλαίσια της πολιτικής σταθερότητας των τιμών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Π. Λάμπρος: Τα Νεοελληνικά Νομίσματα, Άρθρο Εστίας 1877
2. Ιωάννης Τασούλης: Κατάλογος Νεοελληνικών Νομισμάτων, Αθήνα 1908
3. Υπουργείο Οικονομικών: Τα Νεοελληνικά Νομίσματα 1821-1932
4. Ο Άβδης, Κατάλογος Ελληνικών Νομισμάτων, Αθήναι 1957.
5. Σταύρος Κυρίτσης, Κατάλογος Σύγχρονων Ελληνικών Νομισμάτων, Αθήνα 1967
6. Βασίλειος Δ. Πετούσης, Τυμοκατάλογος Μελέτη των νομισμάτων της Ελλάδος και τών Ελληνικών Χωρών Κρήτης, Ιονίου Κράτους, και Κύπρου, Αθήναι 1971
7. Φλώρος Κατσούρος, Τα Νομίσματα του Ι. Α. Καποδίστρια, Αθήναις 1979
8. Α. Τζάμαλης, Τα νομίσματα της Νεώτερης Ελλάδος, Αθήναι 1980.
9. Γ.Κ. Παπαδόπουλος, Τα Ελληνικά Νομίσματα 1828-1985
10. Βασιλόπουλος, Η Νομισματική Ιστορία της Δραχμής-150 Χρονιά Δραχμής, Ελληνικό Νόμισμα 1986
11. Π. Πυλαρινός, Τα Νομίσματα της Νεωτέρας Ελλάδος 1828-2000, Αθήνα 1999
15. Δαρούσος Θεοτόκης, Τα Ελληνικά νομίσματα και η ιστορία τους 1828-2001. Αθήνα 2001.
16. Γ. Στρατουδάκης, Τα Ελληνικά Νομίσματα 1828-2002
17. Όθων Τσουνάκος. Δραχμούλα μου .Κιλό σου ταξίδι. Εκδόσεις Ηλιοτρόπιο. 2001
18. Γιώργος Αλογοσκούφης, Σοφία Λαζαρέτου. Η Δραχμή από το Φοίνικα στο Ευρώ. Εκδοτικός Οίκος Α.Α. Λιβάνη. 2002